

הגדה של פסח

כמנהג ספרדים

הגדה זו

יצאה לאור בשנת תקע"ג
לפני כמאתיים שנה בלונדון
ועתה נדפסה מחדש בהידור
ע"י הוצאת "מכון הכתב"
בראשותו של
הרב עזרא בצרי שליט"א
אב"ד ירושלים ת"ו

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

ירושלים תשס"ו

JERUSALEM 2006

כל הזכויות שמורות להוצאת

haklav institute

*for torah research and the publication
of manuscripts and printed works
p.o.b. 6040 jerusalem, israel*

מכון חכמת

למחקר תורני והוצאת כתבי יד וספרים

ת.ד. 6040 ירושלים, ישראל

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליר, לתרגם,
לאחסן במאגרי מידע, לסדר או לקלוט בכל דרך ובכל אמצעי
אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – חלק כל שהוא מהחומר שבספר זה,
ללא רשות מפורשת בכתב מהנהלת המכון. הן על פי דין תורה
והן על פי החוק הבינלאומי.

ניתן להשיג ספר זה וספרים נוספים :

בהוצאת "מכון הכתב"

ת.ד. 6040

רח' חיי אדם 24 ירושלים.

מיקוד 91060 טל': 02-6280735 פקס: 02-6264317

INTRODUCTION TO FACSIMILE EDITION

Haham David Nieto, who was appointed Haham of the Spanish & Portuguese synagogue (Sha'ar Hashamayim) in London in 5462 (1701), and his son Isaac who was for a time Rabbi of the Sha'ar Hashamayim synagogue in Gibraltar, laid the foundations in London and Gibraltar for a Judaism which was meticulous in religious observance whilst showing great loyalty to Britain. This approach worked to an extent in London but in a much more meaningful way in Gibraltar.

A leading proponent of this approach was Aaron Cardozo, whose family had come to Gibraltar in 1716. In time he was to become supplier of provisions to the British navy stationed there. He served loyally both the Jewish community of which he was head and the garrison of Gibraltar and its Governor.

He enjoyed the confidence and respect of Lord Nelson. As a token of appreciation Nelson left him a gold medal commemorating the Battle of the

Nile. Nelson's parting words to him before the Battle of Trafalgar were "if I survive, Cardozo, you shall no longer remain in this dark corner of the world".

As we can see from the dedication of this Haggadah, Cardozo is praised for his promotion of Jewish education among the young, an aspect of Jewish life which Gibraltar Jews always emphasised.

It is the custom in some Sephardi communities to recite the Haggadah in Hebrew and Spanish, especially on the second Seder Night. We pray that the reprinting of this work will help Sephardim to preserve this ancient Minhag.

From Rabbi Dr Abraham Levy OBE

ORDEN DE LA
AGADA DE PESAĤ,
EN HEBRAICO Y ESPAÑOL,
SEGUN UZAN LOS
JUDIOS, ESPAÑOLES, Y PORTUGUEZES,
TRADUCIDO DEL HEBRAICO Y CALDEO.

Por Senior JACOB MELDULA, de Amsterdam.

London :
PRINTED BY L. ALEXANDER, WHITECHAPEL-ROAD
A.M. 5573.

DEDICACION.

AL

SEÑOR DON A. CARDOZE,

GIBRALTAR.

ILUST^{MO}. SEÑOR,

A motivo de su patriotismo y liberalidad, en promover y encorajar la Educacion dela juventud, la Comunidad y el Publico justamente le tributan sus agradecimientos. Inpreso con esta persuacion, y conocimiento de su candor, tomo la libertad de dedicar esta hobra a su patrocinio, consignandola como una huertana á la proteccion del Guardian de la Educacion. Me confio, que quando bien esta obra no pueda añadir á su character y publica reputacion, podra sin embargo fomentar los objetos que V. S. tiene en su corazon, y ser considerada un instrumento digno para adelantar nuestro bien nacional, y yo tengo la dicha de protestarme con todo obsequio de V. S.

ILUST^{MO}. SEÑOR,

Muy rendido y atento Servidor,

Q. S. M. B.

E. G A S P A R D.

סדר של פסח

ליל י"ד בניסן מיד אחר ערבית יבדוק החמץ שברשותו בכל המקומות שרגילין להשתמש בו שם אפילו בחורין וסדקין בנר של שעה ולא באור האבוקה ולא לאור לבנה וחמה ביום אם לא בדק בלילה ואין עושין שום מלאכה ואין אוכלין עד שיבדוק ואפילו בתלמוד תורה ולא יפסיק בדברים בין הברכה לבדיקה ואם חל ערב פסח בשבת יבדוק בליל י"ג וקודם שיבדוק יברך :

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בִּיעוּר חָמֵץ :

ואחר שבדק אומר

כָּל חֲמִירָא דְאִיכָא בְּרִשׁוּתֵי דְלֹא חֲזִיתִיה וְדִלָּא בִיעַרְתִּיהּ לְהוּי פְּטִיל וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא דְאַרְעָא :

ביום ארבעה עשר אחר ארבע שעות יבטל פעם אחרת בכל מקום שהוא ואמר :

כָּל חֲמִירָא דְאִיכָא בְּרִשׁוּתֵי דְחֲזִיתִיהּ וְדִלָּא חֲזִיתִיהּ דְבִיעַרְתִּיהּ וְדִלָּא בִיעַרְתִּיהּ לְהוּי פְּטִיל וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא דְאַרְעָא :

כיצד ביעור חמץ שורפו או פוררו וזורה לרח או זורקו לים :

בשש עשרה מלות אלו הבאות לפניך נכלל כל סדר של פסח כל אחד ואחד במקומו :

א קִדְּשׁ	ב וְרַחֵץ	ג בְּרַפֵּס	ד יַחֵץ
ה מְגִיד	ו רְחַצָּה	ז מוֹצִיא	ח מִצָּה
ט מְרוֹר	י כּוֹרֵךְ	יא שֶׁלַחן	יב עוֹרֵךְ
יג צְפוּן	יד בְּרַךְ	טו תֵּלֵל	יז נִרְצָה :

זה הכלל כל מקום שיש מצה אוכל בהיסבה וכל שתיה בהיסבת שמאל :

ORDEN DE PESAH.

NOCHE de 14 de Nisan luego despues de Harbit se buscará el Hamets que en su jurisdicion en todos los lugares que uzan de servirse del, aun en los buracos: y escombraran con vela de cera, y no a luz de torcha, ni a luz de la Luna, y Sol, y escombrará de día si no escombró de noche, y no haran obra alguna hasta que escombren, y aun en estudio de la ley y no sé cessara con palabras entre la Bendicion al escombrar y si cayere vispera de Pesah en Sabat. escombrará en noche de 13, y antes que escómbre bendizira.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, que nos santificó con sus encomendanzas y nos encomendó, sobre escombrar leudo.

Y despues que baldáre, dira.

כל המירא Todo leudo que hubiere en mi Jurisdicion que no he visto y que no he escombrado, sea baldado, y contado como polvo de la tierra.

En dia de 14 a las 10. horas baldará otra vez, en qual quier lugar que sea y dira.

כל המירא Todo leudo que hubiere en mi Jurisdicion, que yo haya visto, y que no haya visto, que he escombrado, y que no he escombrado, sea baldado, y contado como polvo de la tierra.

Es, escombrar el leudo, arderlo en el fuego esparzirlo al viento o echarlo a la mar.

En estas 16. palabras estan encluidas el orden de pesah, cada una y una en su lugar.

1 Kidus.	2 Y Lavar.	3 Apio.	4 Partir.
5 Agada.	6 Lavar.	7 Amosy.	8 Masa.
9 Amargura.	10 Embolver.	11 Meza.	12 Ordenar.
13 Guardado.	14 Bendezir.	15 Alel.	16 Aceto.

Esta es la regla, todo ocasion en que hubiere cencaña, se come recostado, y toda bebida se bebe recostado al lado esquierdo.

קידוש ליל פסח

א קדש

אם חל להיות בשבת מתחילין פה • ולא יאמר קידוש קודם שחשך :

יום הששי ויכלו השמים והארץ וכל צבאם : ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מפל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מפל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות :

ואם חל בחול מתחילין פה :

סברי מרנן

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הנפן :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מפל עם ורוממנו מפל לשון וקדשנו במצותיו ותתן לנו יי אלהינו באתהבה (שבתות למנוחה) ומועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום (המנוח הזה ואת יום חג המצות הזה את יום טוב מקרא קדש הזה זמן חרותנו באתהבה מקרא קדש זכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת מפל העמים (ישבתות) ומועדי קדשך (כאהבה וברצון) בשמחה ובששון הנחלתנו ברוך אתה יי מקדש (השבת) וישראל והזמנים :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה :

אם חל במוצאי שבת קודם שיאמר שהחיינו יאמר זה :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא מאורי האש :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הפכדיל בין קדש לחול ובין אור לחושך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה

KIDUS DE NOCHE DE PESAH,

1. K I D U S.

Si cayere Pesah en Sabat empezará aqui: y no dira Kidus-antes de ser noche.

יום הששי Dia sexto, Yacabaronse los Cielos, y la tierra y todo su fonzado. Yacabó Dios enel dia el seteno su obra que hizo, y holgo enel dia el seteno de toda su obra que hizo, y bendixo el Dios al dia el seteno y santifico a el que enel holgo de toda su obra, que crió Dios para hazer.

Y si cayere en semana empezará aqui.

Con licencia de los Señores.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo crian fruto de la vid.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, que nos escogió mas que todo pueplo, y nos enaltecio mas que toda lenguaje, y nos santificó con sus encomedanzas. Y diste a nos .A. nuestro Dios con amor, (Sabatot para holganza, y) plazos para alegria, pascuas y tiempos para gozo, a dia (de la holganza la esta y a dia) de Pascua de las Cenceñas la esta, dia festivo llamamiento de santidad este, tiempo de nuestra libertad con amor, llamamiento de santidad, memoria a la salida de Egypto. Que en nos escogiste, y á nos santificaste mas que todos los pueblos, (y Sabatot) y plazos de tu santidad (con amor y con voluntad) con alegria y con gozo nos hiziste heredar. Bendito tu .A. santifican (el Sabat y) Israel, y los tiempos.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, que nos aviviguo, y nos sostuvo, y nos llegó al tiempo el este.

Y si cayere en salida de Sabat, antes que diga Seejeyanu, dirá esto.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, crian luminarias de fuego.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, el apartan entre santidad a Dias ordinarios, entre luz a escuridad, entre Israel a los gentiles, y entre dia el seteno a seis dias de

הגדה של פסח

בֵּין קְדוּשַׁת שַׁבָּת לְקְדוּשַׁת יוֹם טוֹב הַבְּדִלָּה וְאֵת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת
יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה הַקְּדוּשָׁת וְהַבְּדִלָּה • וְהַקְּדוּשָׁת אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשָׁתְךָ •
בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ :

ואומר שהחיינו וגם בליל שני ושותין בהסיבת שמאל :

ב ורחץ

תּוֹמַל יָדָיו וְאִינוּ מְבַרְךְ עַל נְמִילַת יָדָיו וְיֵהוּ לִפְנֵי קַעְרוֹת שֵׁשׁ בְּהֵם נ"ו כִּיצוֹת וּמְרוּר חֲרוֹסֹת וּכְרַפֵּס או
יֶרֶק אַחַר חֲדוּמָץ או מִלַּח וּשְׁנֵי תַבְשִׁילִין אֶחָד זָכַר לַפֶּסַח וְאֶחָד זָכַר לַחֲנוּנִיהָ וְנִהְגוּ בְזֵרֵעַ שֶׁהַצֵּלִי עַל הַנְּחָלִים
וּבִיצָה מְבוּשֶׁלֶת וְחֲרוֹסֹת זָכַר לְמִיץ חֲדוּמָר :

ג כרפס

ויקח מהכרפס פחות מכזית ומטבילו בחומץ ומברך :

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה :

ואוכל ויתן לכולם :

ד יחץ

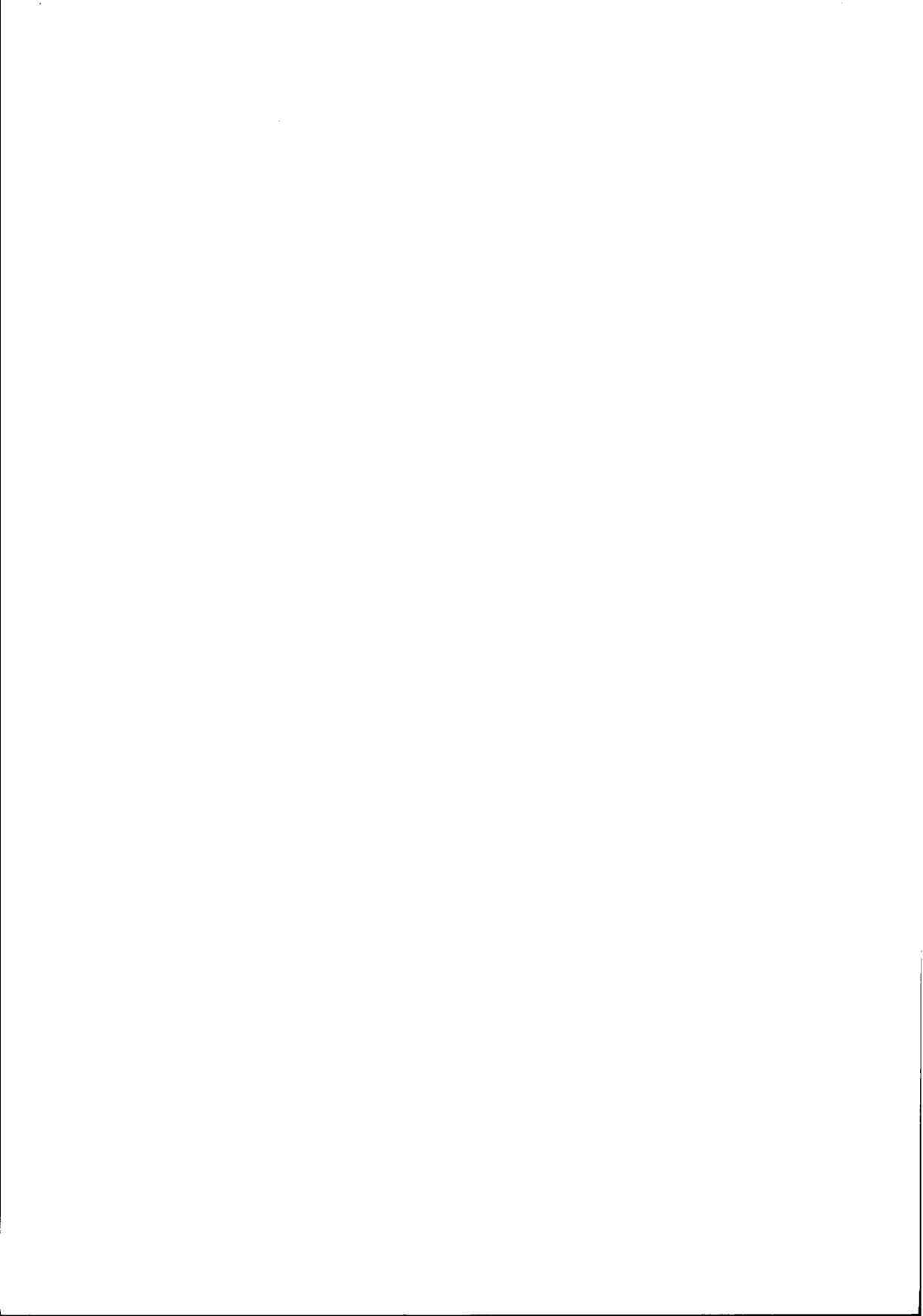
ויקח קערה שיש בה שלש מצות סדורות זו על זו ובוצע מצה האמצעית מן השלש לשנים ונותן חציה בעד
השלחן לאפיקומן והחציה השנית יהזור בין שתי השלמות :
ומנביה הקערה שיש בה המצות ואומר

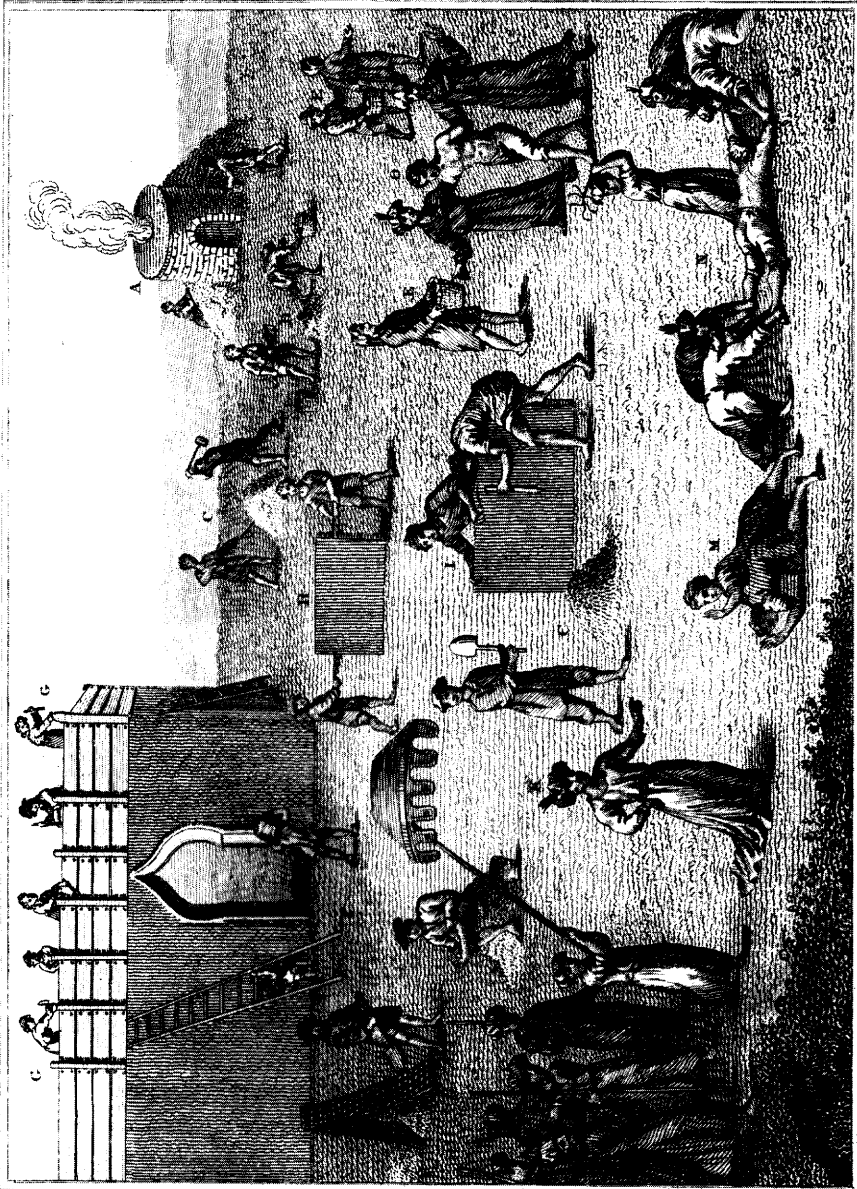
ה מגיד

הָא לַחֲמָא עֲנִיָא • דִּי אֶכְלוּ אַבְהַתְנָא • בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם • כָּל דְכַפִּין
יִיתִי וַיִּכּוֹל • כָּל דְצָרִיךְ יִיתִי וַיִּפְסַח • הַשְׁתָּא הָבָא • לְשָׁנָה הַבָּאָה
בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל • הַשְׁתָּא הָבָא עֲבָדִי • לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא
דְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי חוֹרִין :

ומסיר הקערה של הביצה והבשר מן השולחן כאלו כבר אכלו כדי שיראו התינוקות וישאלו ומזנין לו
מיד כוס שני כדי שישאלו התינוקות למה שותין כוס שני קודם הסעודה ואומר :

מָה נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת • שֶׁכָּבַל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטַבְּלִין
אִפִּילוּ פְּעַם אַחַת וְהַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים : שֶׁכָּבַל הַלֵּילוֹת אָנוּ
אוֹכְלִין חֲמִץ אוּ מִצָּה • וְהַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מִצָּה • שֶׁכָּבַל הַלֵּילוֹת אָנוּ
אוֹכְלִין שְׂאֵר יֶרְקוֹת • וְהַלֵּילָה הַזֶּה מְרוּר • שֶׁכָּבַל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין
וְשׁוֹתִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסַבִּין וְהַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מְסַבִּין :

SLAVES in the EAST.

la obra, entre santidad de Sabat a santidad de dia festivo hiziste apartar, y a dia el seteno, de seis días de la obra santificaste, y hiziste apartar y santificaste a tu pueblo Israel con tu santidad. Bendito tu .A. el apartan entre santidad a santidad.

Y dira que nos aviviguo tambien en la noche segunda, y beberàn recostados.

2. Y L A V A R.

Y lavarà sus manos y no bendizira sobre limpieza de manos: y pondran delante del, platos que contengan 3. mazot, amargura, apio, o otra verdura, y vinagre o agua salada, y 2. cozinados, uno memoria del carnero Pascual, y uno a memoria de la Pascua, y uzan brazo de carnero asado sobre brazas, y huevo cozinado, y el haroset memoria al barro.

3. A P I O.

Y tomara del Apio y lo mojarà a en el vinagre, y dirà.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, crian fruto de la tierra.

Y comerà y dara a todos.

4. P A R T I R.

Y tomarà tres mazot en un plato, y partirà la de medio por medio, y pondra la media entre las dos, y la otra media pondra debaxo de los manteles para Aficomín. Y alzarà el plato de las matsot y dira.

5. A G A D A.

הא לחמא Este (es) el pan de aficion que comieron nuestros padres en tierra de Egypto, todo el que tuviere hambre, venga y coma, todo el que tuviere menester, venga y pascue. Este año aqui, al año el venidero en tierra de Israel. Este año aqui sugetados, el año el venidero en tierra de Israel hijos libres.

Y tirará el plato del huevo y de la carne de la meza como si ya hubiesen comido, para que vean los niños y pregúnten, y hinchiran luego el vazo segundo para que pregúnten los niños por que bebe el vazo segundo antes de la comida y dira.

מה נשתנה Quan diferente ésta noche masque todas las noches? que en todas las noches no mojamos ni una vez, mas ésta noche dos veces? que en todas las noches comemos leudo, o cenceña, y ésta noche toda cenceña? que en todas las noches comemos resto de verduras, y ésta noche amargura? que en todas las noches comemos, y bebemos, ya assentados ya recostados, y ésta noche todos reocostados.

הגדה של פסח

מחזור הקערה שבה המצות וקורא כל ההגדה :

עבדים היינו לפרעה במצרים • ויוציאנו יי אלהינו משם • ביד חזקה
ובזרוע נטויה : ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו
מצרים • עדן • אנו ובנינו • ובני בנינו • משועבדים היינו לפרעה
במצרים • ואפילו כלנו חכמים • כלנו נבונים • כלנו יודעים את
התורה • מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים • וכל המרבה לספר
ביציאת מצרים הרי זה משבח :

מעשה ברפי אלעזר • ורפי יהושע • ורפי אלעזר בן עזריה • ורפי
עקיבא • ורפי טרפון • שהיו מסבין בבני ברק • והיו מספרין
ביציאת מצרים • כל אותו הלילה • עד שבאו תלמידיהם • ואמרו
להם רבותינו • הגיע זמן קריאת שמע של שחרית :

אמר רפי אלעזר בן עזריה • הרי אני כבן שבעים שנה • ולא זכיתי
שתאמר יציאת מצרים כלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר •
למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך : ימי חייך
הימים • כל ימי חייך הלילות : וחכמים אומרים • ימי חייך העולם
הזה • כל ימי חייך להביא לימות המשיח :

ברוך המקום ברוך הוא • ברוך שנתן תורה לישראל • ברוך הוא •
בנגד ארבעה בנים דברה תורה • אחד חכם • ואחד רשע •
ואחד תם • ואחד שאינו יודע לשאל :

חכם מהו אומר • מה העדות • והחקים • והמשפטים • אשר צוה יי
אלהינו אתכם : אף אתה אמור לו כהלכות הפסח • אין
מפטירין אחר הפסח אפיקומן :

רשע מהו אומר • מה העבודה הזאת לכם • לכם ולא לו • ולפי
שהוציא את עצמו מן הכלל בפר בעיקר אף אתה הקהה את
שניו ואמור לו : בעבוד זה עשה יי לי בצאתי ממצרים לי ולא לו ואלו
היה שם לא היה נגאל :

Y tomará el plato que contiene las cenceñas y leerán toda la Agada.

עבדים Esclavos fuimos a Parho en Egypto, y saconos .A. nuestro Dios de allí con mano fuerte y con brazo tendido, y si no hubiese sacado el Santo Bendito el a nuestros padres de Egypto, aun nos, y nuestros hijos, y hijos de nuestros hijos sugetos fueros a Parho en Egypto, y aun que todos fuésemos Sabios, todos entendidos, todos inteligentes en la Ley, es preceto encargadonos de relatar salida de Egypto, y todo el que multiplica en relatar la salida de Egypto cierto es digno de alabanzas.

מעשה Acontecio con R. Eliezer, y R. Jeoshua, y R. Elhazar, hijo de Azarya, y R. Aquiba, y R. Tarphon, que eran recostados en *Bene Berak*; y eran relatantes en salida de Egypto toda aquella noche, hasta que vinieron sus Discipulos, y dixieron; Maestros nuestros; ha llegado el tiempo de leer la Semá de la mañana.

אמר Dixo R. Elhazar hijo de Azarya he alcanzado cerca de setenta años de Edad, y no mereci que fuese relatada la salida de Egypto en las noches, hasta que lo explicó Ben Zomá, segun dize el verso, por que recuerdes a Dia de tu salir de tierra de Egypto todos Dias de tus vidas. Dias de tus vidas los Dias, todos Dias de tus vidas las noches, y los sabios dizen, Dias de tus vidas al mundo el este; todos dias de tus vidas por los Dias del Massiah.

ברוך המקום Bendito el criador, Bendito el, Bendito el que dió Ley a Israel, Bendito el, refiriendo à quatro sugetos habló la Ley; uno Sabio, uno Malo, uno Plenismo, y uno que no sabe preguntar.

חכם Sabio, que es lo que dice? Que el testamento, y los fueros, y los juzios, que encomendó .A. nuestro Dios a nos? Tambien dile, como las leyes del Pesah; no hablaran despues del Pesah Aphicomen.

רשע Malo, que es lo que dice? Que el servicio el este a vos? a vos y no a el (dixo :) visto que se sacó a si mismo del general, negô en lo principal; tambien tu embota a sus dientes, y dile; por causa desto hizo .A. a mi en mi salir Egypto: a mi, y no a el; que si fuera alli no fuera redemido.

תם מהו אומר מה זאת ואמרת אליו בהזק יד הוציאנו יי ממצרים
מבית עבדים :

ושאינו יודע לשאל את פתח לו שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא
לאמר בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים :

יכול מראש חדש תלמוד לומר ביום ההוא אי ביום ההוא • יכול
מפעוד יום תלמוד לומר בעבור זה • בעבור זה לא אמרתי
אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך :

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועבשו קרבנו המקום לעבודתו
שנאמר ויאמר יהושע אל כל העם בה אמר יי אלהי ישראל
בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרה אבי אברהם ואבי נחור
ויעבדו אלהים אחרים :

ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ
כנען וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק : ואתן ליצחק את
יעקב ואת עשו ואתן לעשו את הר שער לרשת אותו ויעקב ובניו
ירדו מצרים :

ברוך שומר הבטחתו לישראל • ברוך הוא • שהקדוש ברוך הוא
מחשב את הקץ • לעשות מה שאמר לאברהם אבינו בין
הבתרים שנאמר • ויאמר לאברהם ידע תדע פי גר יהיה זרעך בארץ
לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה : וגם את הגוי אשר
יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול :

היא שעמדה לאבותינו ולנו • שלא אחד בלבד עמד עלינו • אלא
שפכל הזר ודור עומדים עלינו לבלותינו והקדוש ברוך הוא •
מצילנו מידם :

צא ולמד מה בקש לבן הארמי • לעשות ליעקב אבינו • שפרעה לא
גזר אלא על הזכרים • ולבן בקש לעקור את הכל שנאמר ארמי
אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול
עצום ורב :

וירד מצרימה • אנוס על פי הדבר • ויגר שם • מלמד שלא ירד
להשתקע • אלא לגור שם שנאמר • ויאמרו אל פרעה לגור

EXOD. Ch. ii. Ver. 11, 12.

תם Plenismo, que es lo que dice; Que esto? y diras a el, con fortaleza de mano nos sacó .A. de Egipto, de casa de siervos.

ושאינו Y al que no sabe preguntar incítale, como dize el verso: Y denunciaras a tu hijo en el día el esse por dezir; por esto hizo .A. a mi en mi salir de Egipto.

יכול Y denunciaras a tu hijo, podriase entender que de Ros-hodos (seria obligado a hazerlo) aprendizaje por dezir, en el día el esse. Si (es por lo que dize) en el día el esse, tambien se puede entender aun con sol, aprendizaje por dezir: por amor desto, no dixe, sino en ora que cenecía y amargura son puestas delante ti.

מתחלה De principio servian nuestros padres idolatria, y aora nos llegó el Criador á su servicio, como dize el verso: y dixo Jehosuah á todo el pueblo: assi dixo .A. Dios de Israel, en allende del rio estuvieron vuestros padres de antigüedad, Terah padre de Abraham y padre de Nahor, y sirvieron dioses otros.

ואקח Y tomé á vuestro padre á Abraham de allende del rio, y llevalo en toda tierra de Kenahan, y multipliqué a su simiente, y le di a Ishac: y di a Ishac a Jahacob, y a Esau, y di a Esau a monte de Sehir por heredad, y Jahacob y sus hijos baxaron a Egipto.

ברוך Bendito el que guarda su promesa á Israel, Bendito el, que el Santo Bendito el imagino el sin por hazer segun dixo á Abraham nuestro padre entre los espartimientos, que assi dize el verso: y dixo á Abram, saber sabras que peregrino será tu simiente en tierra no a ellos, y hazerlos han servir, y los affligiran quatrocientos años: y tambien á la gente que serviran, juzgaré yo; y despues assi saldrán con ganancia grande.

היא Ella (es) lo que sostuvo a nuestros padres, y a nosotros, que no uno solamente se paro contra nos, sino que en cada generacion, y generacion se ponen contra nos para consumirnos; y el santo Bendito el, nos escapa de sus manos.

צא ולמד Sal y aprende lo que busco Laban el Arameo para hazer a Jahacob nuestro padre: que Parho no sentencio sino sobre los machos, y Laban busco para arancar a todos, segun dice el verso, Arami deperdien mi padre, y baxo a Egipto, y peregrino alli, con gente poca, y fue alli por gente grande, fuerte y mucha.

וירד Y baxo a Egipto forzado por dicho del Criador, y peregrino alli, enseñá, que no decendio para hacer establecimiento, sino para peregrinar alli, segun dice el verso; y dixieron a Parho, para peregrinar en la tierra venimos, que

בְּאֶרֶץ בְּאֵנוּ כִּי אִין מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעִבְדֶּיךָ כִּי כְבֹד הִרְעַב בְּאֶרֶץ
כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עִבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גִּשָׁן :

בְּמַתִּי מֵעַט כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרַיִם וְעַתָּה
שִׂמְךָ יי אֱלֹהֶיךָ כְּבוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרוֹב : וַיְהִי שֵׁם לְגֹי גְדוֹל •
מִלְּמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִצְוִיִּינֵי שֵׁם • לְגֹי גְדוֹל וְעֲצוּם • כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר •
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד בְּמֵאד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ
אֹתָם :

וְרַב כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר • רַבְּכָה כְּצִמַח הַשָּׂדֶה נִתְחַיֶּה וְתִרְפִּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי
בְּעַדֵי עַדְיִים שָׂדִים נִכְנָו וְשִׁעְרֶךָ צִמַח וְאֵת עֲרוֹם וְעֲרִיָּה :

וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה : וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ
הַמִּצְרִים • כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר • הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לּוֹ פֶּן יִרְפָּח וְהָיָה כִּי
תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שִׁנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן
הָאָרֶץ :

וַיַּעֲנוּנוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנוּתוֹ בְּסִבְלוֹתָם
וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעֹה אֵת פֶּתֶם וְאֵת רַעַמְסֵס : וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ
עֲבוּדָה קָשָׁה • כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲבִידוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרְךָ :
וַיִּצְעַק אֵל יי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יי אֶת קוֹלֵינוּ וַיִּרְא אֶת עַנְיֵינוּ וְאֵת
עֲמַלְנוּ וְאֵת לַחֲצֵנוּ :

וַיִּצְעַק אֵל יי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּיּוֹת הָהֵם
וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעַקוּ
וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֵל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבוּדָה :

וַיִּשְׁמַע יי אֶת קוֹלְנוּ • כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר • וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב :
וַיִּרְא אֶת עַנְיֵנוּ זֶה פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַע אֱלֹהִים :

וְאֵת עֲמַלְנוּ אֵלֹו הַבְּנִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כָּל חַפְּנֵי הַיְלֹוֹד הַיְאֲרָה תִשְׁלִיכֶהוּ
וְכָל הַבֵּת תַּחֲיוֹן :

no pásto para las ovejas que a tus siervos, que grave la hambre en tierra de Kenahan, y aora estén aora tus siervos en tierra de Gosen.

במתי Con gente poca segun dice el verso, con setenta almas baxaron tus padres a Egypto, y aora te puso .A. tu Dios como estrellas de los cielos a muchedumbre. Y fue alli por gente grande, enseña, que eran Israel señalados alli por gente grande, y fuerte, segun dice el verso, y hijos de Israel frutificaron, y serpiéron, y multiplicaron, y se enfortecieron en mucho mucho, y llenose la tierra de ellos.

ורב Y mucha, segun dice el verso, millarias, como hermollo del campo te di, y muchiguastete, y te engrandeciste, y veniste con afeyte de afeytes; tetas fueron compuestas, y tu cabello hermollecio, y tu desnuda, y descubierta.

וירעו Y emmalecieronnos los Egypcios, y afligieronnos, y pusieron sobre nos servicio duro. Y emmalecieronnos los Egypcios, segun dice el verso; dad asabentemonos a el por que no se muchigue, y sera quando nos aconteciere pelea, y sera anadido tambien el sobre nuestros aborrecientes, y peleara contra nos, y subira de la tierra.

ויענונו Y afligieronnos, segun dice el verso; y pusieron sobre el mayores para afligirlo con sus Lazerias: y fraguo ciudades de Tezoros a Parho, a Pitom, y a Raamses. Y dieron sobre nos servicio duro, como dize el verso: y hizieron servir Egypto á hijos de Israel con dureza.

ונצעק Y exclamamos á .A. Dios de nuestros padres, y oyó, .A. á nuestra voz, y vio á nuestra aflicion, y á nuestra lazeria, y á nuestro aprieto.

ונצעק Y exclamamos á .A. Dios de nuestros padres, como dize el verso: y fue en los dias los muchos los esos, y murió Rey de Egypto, y suspiraron hijos de Israel del servicio y clamaron, y subió su exclamacion a el Dios, del servicio.

וישמע Y oyó .A. à nuestra voz, segun dice el verso, y oyó Dios a su gemido, y membró Dios á su firmamiento con Abraham, con Yshac, y con Jahacob.

וירא Y vio a nuestra aflicion, esto fue la separacion matrimonial: segun dize el verso: y vio Dios á hijos de Israel, y apiadó el Dios.

ואת עמלנו Y a nuestra lazeria, estos son los hijos: como dize el verso, todo el hijo el nacido al rio lo hechareys, y toda la hija vivifica reys.

וְאֵת לַחֲצֵנוּ זֶה הִדְתָּק בְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְגַם רֵאִיתִי אֶת הַלַּחֵץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם
לוֹחֲצִים אוֹתָם :

וַיִּזְצִיאֵנוּ יי מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזֻקָה וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָא גְדוֹל וּבְאֵתוֹת
וּבְמוֹפְתִים : וַיִּזְצִיאֵנוּ יי מִמִּצְרַיִם • לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ וְלֹא עַל
יְדֵי שָׂרָף • וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ • אֲלֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ •
שֶׁנֶּאֱמַר וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילַת הַזֶּה וְהִפְתִּי כָּל כְּבוֹד בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יי :
וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם • אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ • וְהִפְתִּי כָּל כְּבוֹד • אֲנִי וְלֹא
שָׂרָף • וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי וְלֹא שְׁלִיחַ •
אֲנִי יי אֲנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר :

בְּיַד חֲזֻקָה • זֶה הַדְּבָר • כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה יַד יי הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר
בַּשָּׂדֶה פְּסוּסִים בְּחַמּוּרִים בְּגַמְלִים בְּפִקּוּר וּבְצֹאן דְּבָר כְּבֹד מְאֹד :
וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה זֶה הַחֶרֶב • כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר • וַחֲרַבּוּ שְׁלוֹפָה בְּיַדוֹ נְטוּיָה
עַל יְרוּשָׁלַיִם : וּבְמוֹרָא גְדוֹל • זֶה גְלוּי שְׂבִינָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אוֹ
הִנֵּסָה אֱלֹהִים לְבוֹא לְקַחַת לוֹ גּוֹי מְקַרֵּב גּוֹי כְּמִסּוֹת בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים
וּבְמַלְחָמָה וּבְיַד חֲזֻקָה וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה
לְכֶם יי אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ :

וּבְאֵתוֹת זֶה הַמַּטָּה • כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת הַמַּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֵת הָאֵתוֹת : וּבְמוֹפְתִים זֶה הַדָּם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
וְנִתְּתִי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבְאֶרֶץ דָּם וְאֵשׁ וְתַמְרוֹת עֵשֶׂן :
דְּבָר אַחֵר בְּיַד חֲזֻקָה שְׁתִּים • וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה שְׁתִּים • וּבְמוֹרָא גְדוֹל
שְׁתִּים • וּבְאֵתוֹת שְׁתִּים • וּבְמוֹפְתִים שְׁתִּים :
עֵשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם •
וְאֵלֵינוּ :

דָּם	צַפְרֵדַע	בָּנִים	עֲרוּב	דְּבָר
שְׁחִין	בָּרָד	אֲרָפָה	חֹשֶׁךְ	מִכּוֹת כְּבוֹרוֹת :

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סִימָנִים :

דִּצְקָ • עֲדָשׁ • בָּאֲחֵב :

ואת לחצנו Y a nuestro aprieto, este es el aprieto, segun dize el verso; y tambien vide al aprieto que Egypto apretan a ellos.

ויוציאנו Y saconos .A. de Egypto, con mano fuerte, y con brazo tendido, y con temor grande, y con señales, y con maravillas. Y saconos .A. de Egypto, no por manos de Angel, y no por manos de Saraf, ni por manos de mensajero, sino el Santo Bendito él con su honra, y por si mismo, que assi dize el verso: y passare en tierra de Egypto en la noche la esta, y herire todo primogenito en tierra de Egypto, de hombre y hasta quatropea: y en todos los dioses de Egypto haré juizios, yo .A.

ועברתי Y passaré en tierra de Egypto, yo y no Angel: y heriré todo primogenito, yo y no Saraf: y en todos dioses de Egypto haré juizios, yo y no mensajero: yo .A. yo el, y no otro.

ביד חזקה Con mano fuerte, esta es la mortandad: como dize el verso: he mano de .A. llagara en tu ganado que en el campo, en los cavallos, en los jumentos, en los camellos, en las vacas, y en las ovejas, mortandad grave mucho.

ובזרוע נטויה Y con brazo tendido, esta es la espada, como dize el verso: y su espada desvaynada en su mano, tendida sobre Jerusalem.

ובמורא גדול Y con temor grande, esto es el descubrimiento de la Divinidad: como dize el verso: O si provò Dios para venir para tomar gente de entre gente, con pruebas, con señales, y con maravillas, y con pelea, y con mano fuerte, y con brazo tendido, y con temores grandes, como todo lo que hizo á vos .A. vuestro Dios en Egypto á tus ojos.

ובאתות Y con señales, esta es la vara; como dize el verso, y á la vara la esta, tomaras en tu mano, que haras con ella á las señales. Y con maravillas, esta es la sangre; como dize el verso, y daré maravillas en los cielos y en la tierra, sangre, y fuego, y tamarales de humo.

דבר אחר Otra declaracion: con mano fuerte, dos: y con brazo tendido, dos: y con temor grande dos; y con señales dos: y con maravillas dos.

אלו Estas, diez heridas, que traxo el Santo Bendito el, sobre los Egypcios en Egypto: y estas son.

SANGRE, RANAS, PIOJOS, MISTURA, MORTANDAD,
SARNA, PEDRISCO, LANGOSTA, ESCURIDAD,
HERIDA DE PRIMOGENITOS.

רבי יהודה Rabi Jehudá dava por ellas señales:

Desach, Hadas, Beahab.

E

רבי יוסי הגלילי אומר • מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים
 עשר מכות • ועל הים לקו תמשים מכות • במצרים מהו אומר
 ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע אלהים היא ועל הים מה הוא
 אומר וירא ישראל את ה' הגדלה אשר עשה • במצרים וייראו
 העם את • ויאמינו ב'י ובמשה עבדו :

במה לקו באצבע • עשר מכות • אמור מעתה במצרים לקו עשר
 מכות • ועל הים לקו תמשים מכות :

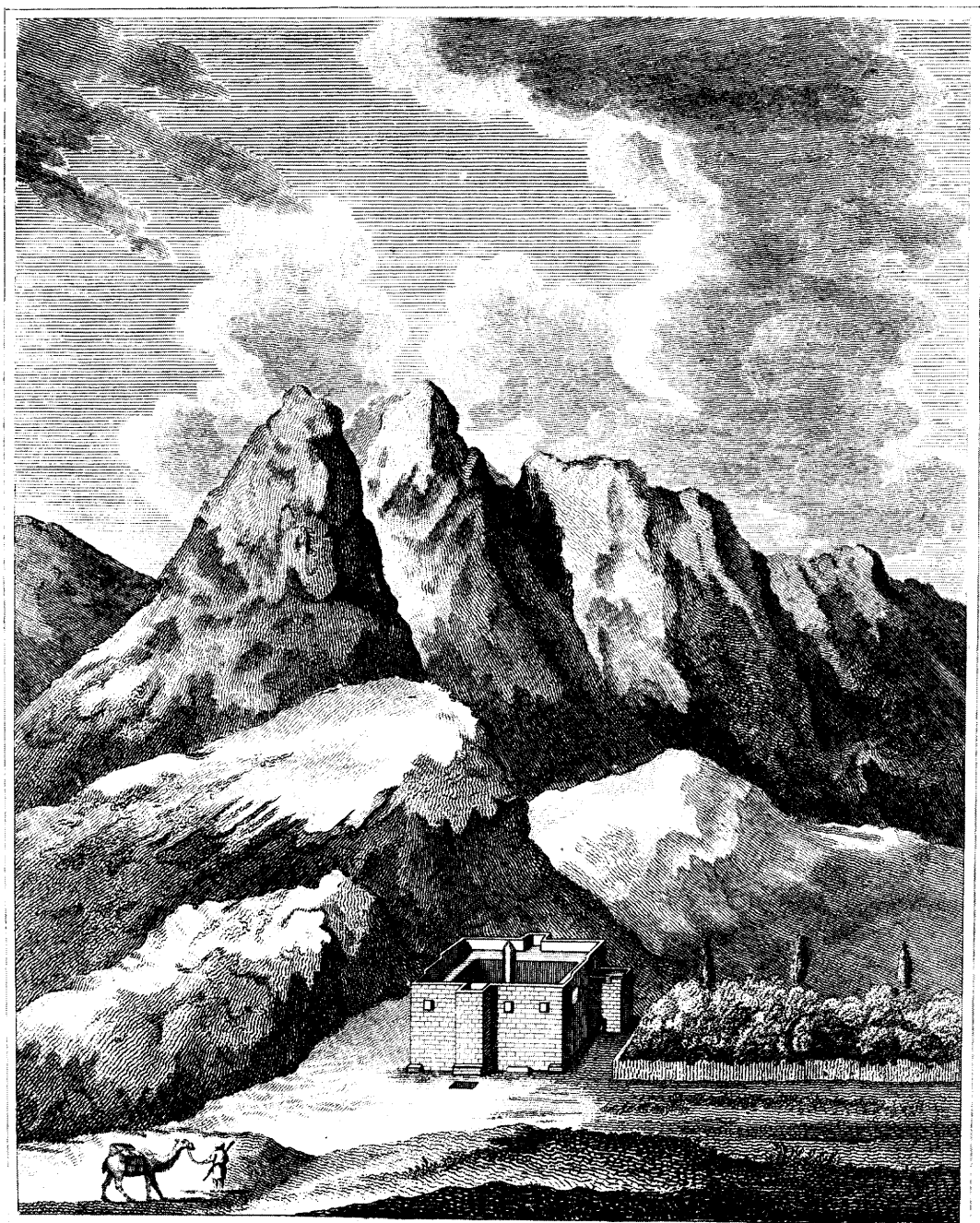
רבי אליעזר אומר מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא
 על המצרים במצרים • היתה של ארבע מכות שנאמר ישלח בם
 חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים : עברה אחת •
 זעם שתים • צרה שלש • משלחת מלאכי רעים ארבע • אמור מעתה •
 במצרים לקו ארבעים מכות • ועל הים לקו מאתים מכות :

רבי עקיבא אומר • מנין שכל מכה ומכה • שהביא הקדוש ברוך הוא
 על המצרים במצרים היתה של חמש מכות • שנאמר • ישלח בם
 חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים : חרון אפו אחת •
 עברה שתים • זעם שלש • צרה ארבע • משלחת מלאכי רעים
 חמש • אמור מעתה במצרים לקו תמשים מכות • ועל הים לקו
 מאתים וחמשים מכות :

במה מעלות טובות למקום עלינו • אלו הוציאנו ממצרים • ולא

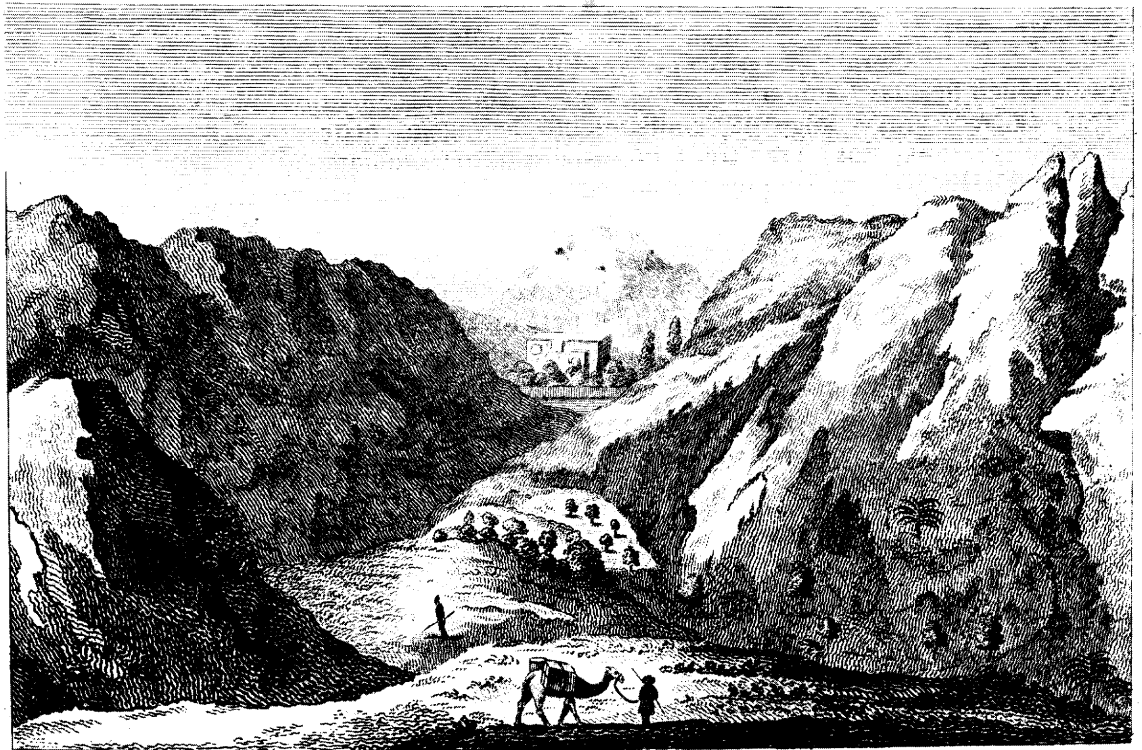
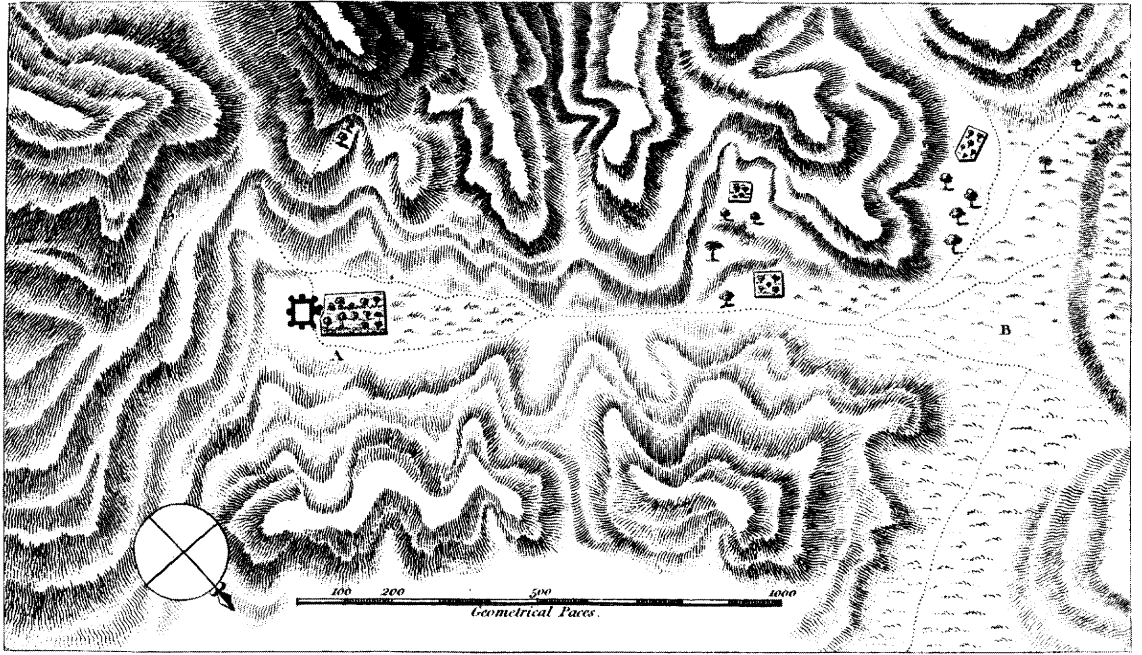
עשה בהם שפטים •	דיינו :
אלו עשה בהם שפטים • ולא עשה באלהיהם •	דיינו :
אלו עשה באלהיהם • ולא הרג בכוריהם •	דיינו :
אלו הרג בכוריהם • ולא נתן לנו את ממונם •	דיינו :
אלו נתן לנו את ממונם • ולא קרע לנו את הים •	דיינו :
אלו קרע לנו את הים • ולא העבירנו בתוכו פחרבה •	דיינו :
אלו העבירנו בתוכו פחרבה • ולא שקע צרינו בתוכו •	דיינו :
אלו שקע צרינו בתוכו • ולא ספק צרכינו במדבר ארבעים שנה •	דיינו :
	דיינו :

SINAI.

SINAI. Plate II.

רבי יוסי Rabi Josse el Galileo dizia, de donde dices tu, que fueron heridos los Egypcios en Egypto diez heridas, y sobre la mar fueron heridos cincuenta heridas? en Egypto que es lo que dizen? y dixieron los Magos á Parho dedo de Dios ella: y sobre la mar que es lo que dizen? y vio Israel á la mano la grande que hizo .A. en Egypto, y temieron el pueblo à .A. y creyeron en .A. y en Moseh su siervo.

כמה לקו Quanto fueron heridos con el dedo? diez heridas: di luego, en Egypto fueron heridos diez heridas, y sobre la mar fueron heridos cincuenta heridas.

רבי אליעזר Rabi Eliezer dizia, de donde se prueva, que cada herida y herida que traxo el Santo Bendito el sobre los Egypcios en Egypto, era de quatro heridas? que assi dize el verso: embiará en ellos erecimiento de fu furor, saña, y yra, y angustia, tres: embiamiento de angeles malos, saña, una: yra, dos: angustia, tres: embiamiento de angeles malos, quatro: di luego, en Egypto fueron heridos quarenta heridas, y sobre la mar fueron heridos doscientas heridas.

רבי עקיבא Rabi Aquibah dizia, de donde se prueva que cada herida y herida que traxo el Santo Bendito el sobre los Egypcios en Egypto, era de cinco heridas? que assi dize el verso; embiará en ellos erecimiento de su furor, saña, y yra, y angustia, embiamiento de angeles malos. Erecimiento de su furor, una: saña, dos: yra, tres: angustia, quatro: embiamiento de angeles malos, cinco. Di luego, en Egypto fueron heridos cincuenta heridas, y sobre la mar fueron heridos doscientos y cincuenta heridas.

כמה מעלות En quantos Grados buenos, hemos experimentado la benignidad del Criador. Si nos hubiera sacado de Egypto, y no hubiera hecho en ellos Juizios, nos abastára.

Si hubiera hecho en ellos Juizios, y no lo hubiera hecho en sus Dioses, nos abastára.

Si hubiera hecho en sus Dioses, y no hubiera matado sus Primogenitos, nos abastára.

Si hubiera matado sus Primogenitos, y no nos hubiera dado su propiedad, nos abastára.

Si nos hubiera dado su propiedad, y no hubiera rompido la mar para nos, nos abastára.

Si hubiera rompido la mar para nos, y no nos hubiera hecho pasar entre el por el seco, nos abastára.

Si nos hubiera hecho pasar entre el por el seco, y no hubiera hundido nuestros enemigos entre el, nos abastára.

Si hubiera hundido nuestros enemigos entre el, y no nos hubiera abastecido lo necessario en el Dezierto quarenta años, nos abastára.

אלו ספק צרכינו במדבר ארבעים שנה • ולא האכילנו את המן

דיינו

אלו האכילנו את המן • ולא נתן לנו את השבת • דיינו

אלו נתן לנו את השבת • ולא קרבנו לפני הר סיני • דיינו

אלו קרבנו לפני הר סיני • ולא נתן לנו את התורה • דיינו

אלו נתן לנו את התורה • ולא הכניסנו לארץ ישראל • דיינו

אלו הכניסנו לארץ ישראל • ולא בנה לנו בית המקדש • דיינו

על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו • הוציאנו

ממצרים • עשה בהם שפטים • עשה באלהיהם • הרג בכוריהם

נתן לנו את ממונם • קרע לנו את הים • העבירנו בתוכו בחרבה •

שקע צרינו בתוכו • ספק צרכינו במדבר ארבעים שנה • האכילנו את

המן • נתן לנו את השבת • קרבנו לפני הר סיני • נתן לנו את התורה •

הכניסנו לארץ ישראל • ובנה לנו בית הבחירה לכפר על כל עונותינו •

רבן גמליאל היה אומר • כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח •

לא יצא ידי חובתו • ואלו הן • פסח מצה ומרור :

פסח שהיו אבותינו אוכלין בזמן שפית המקדש קיים • על שום מה •

על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים • שנאמר

ואמרתם זבח פסח הוא ליי אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים

בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו :

אוהו הקערה שבה המצות ומנביה לראיתה למסובין :

מצה זו שאנו אוכלין על שום מה • על שום שלא הספיק בצקם של

אבותינו להתמיץ • עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים

הקדוש ברוך הוא וגאלם מיד • שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו

מצרים עגות מצות כי לא חמץ פי גרשו מצרים ולא יכלו להתמהמה

וגם צדה לא עשו להם :

אוהו הקערה שבה המרור ומנביה לראותה למסובין :

מרור זה שאנו אוכלין על שום מה • על שום שמררו המצרים את

חיי אבותינו במצרים • שנאמר וימררו את חייכם בעבודה

Si nos hubiera abastecido lo necesario en el Desierto quarenta años, y no nos hubiera hecho comer la maná, nos abastára.

Si nos hubiera hecho comer la maná, y no nos hubiera dado el Sabat, nos abastára.

Si nos hubiera dado el Sabat, y no nos hubiera llegado delante de Monte de Sinay, nos abastára.

Si nos hubiera llegado delante de Monte de Sinay, y no nos hubiera dado la Ley, nos abastára.

Si nos hubiera dado la Ley, y no nos hubiera hecho entrar en Tierra de Israel nos abastára.

Si nos hubiera hecho entrar en Tierra de Israel, y no nos hubiera edificado la casa Santa, nos abastára.

על אהת Sobre una, quantos y quantos bienes, doblados y redoblados al Criador sobre nos, nos sacó de Egypto, hizo en ellos juizios, hizo lo mismo en sus dioses, mató sus primogenitos, nos dio a sus propiedades, rompio para nos a la mar, hizonos pasar entre el por el seco, hundio nuestros enemigos entre el, abastecionos lo necesario en el desierto quarenta años, hizonos comer la Maná, dionos el Sabat, llegónos delante monte de Sinay, dionos la Ley, hizonos entrar en tierra de Israel, edificó para nos la casa santa: para perdonar sobre todos nuestros delitos.

רבן גמליאל Raban Gamliel dezia, todo aquel que no dixiere estas tres cosas en Pesah, no sale de su obligacion, y son: Pesah, Cenceña, y Amargura.

פסח Pesah, que nuestros padres comian en tiempo que la casa santa era firme, por que? por que apiadó el Criador sobre casas de nuestros padres en Egypto, que assi dize el verso: y dices, sacrificio de Pesah el á .A. que apiadó sobre casas de hijos de Israel en Egypto, en su llagar à Egypto, y á nuestras casas escapó: y humillóse el pueblo y encorvóse.

Y tomara el plato que contiene las cenceñas y lo levantara para amostrarlo a los circunstantes.

מצה Cenceña esta que nós comemos por que? por causa, que no tuvo tiempo la massa de nuestros padres por leudarse, hasta que fue descubierto sobre ellos Rey de reyes de los Reyes el Santo Bendito el, y los redimió luego, que assi dice el verso: y cozieron á la massa que sacáron de Egypto, tortas cenceñas que no leudó: que fueron desterrados de Egypto, y no pudieron detardarse, y tambien Vianda no provieron para si.

Y tomara el plato que contiene las amarguras y lo levantara para amostrarlo a los circunstantes.

מרור Amargura esta que nós comemos, por que? por causa, que amargaron los Egypcios á vidas de nuestros padres en Egypto, que assi dize el verso: y

קִשָּׁה בַחֲמֵר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בַשָּׂדֶה אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עֲבָדוּ
בָהֶם בַּפָּרֶךְ :

בְּכָל הַיּוֹם וְדוֹר הַיָּיב אָדָם לְהִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ • כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם • שֶׁנֶּאֱמַר וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה
עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם : שְׁלֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלִבְד • גְּאֵל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵל אֵף אוֹתֵנוּ גְּאֵל שֶׁנֶּאֱמַר וְאוֹתֵנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן
הִבִּיא אֹתֵנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁפַּע לְאַבְתֵּינוּ :

יגביה כל אחד כוסו עד שחותם גאל ישראל ואומר :

לְפִיבָה אֲנַחְנוּ חַיִּיבִין • לְהוֹדוֹת • לְהַלֵּל • לְשַׁבַּח • לְפָאֵר • לְרוֹמֵם •
לְהַדְר • וּלְקַלֵּס • לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבְוֹתֵינוּ וְלָנוּ • אֶת כָּל הַנְּסִים
הָאֵלוּ : הוֹצִיאֵנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחִירוֹת • וּמִשְׁעַבֹּד לְגְּאֻלָּה • וּמִיַּגוֹן
לְשִׁמְחָה וּמֵאֲכָל לְיוֹם טוֹב • וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל • וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ :
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יי הַלְלוּ אֶת שֵׁם יי : יְהִי שֵׁם יי מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם : מִמְּזֻרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ מְהַלֵּל שֵׁם יי : רַם עַל כָּל
גּוֹיִם יי עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ : מִי בְּיַי אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַפִּיחַ לְשַׁבַּח : הַמְּשַׁפִּיל
לְרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ : מְקִימֵי מַעַפְרֵי דֵל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן : לְהוֹשִׁיבֵי
עַם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ : מוֹשִׁיבֵי עֲקָרֹת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים שִׁמְחָה
הַלְלוּיָהּ :

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לַעֲזָא : הֵיטָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו : הַיָּם רָאָה וַיִּגַּם הַיַּרְדֵּן יֹסֵב לְאַחֹר : הַהָרִים
רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֹאן : מָה לָּהּ הַיָּם פִּי תְנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסַּב
לְאַחֹר : הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֹאן : מִלְּפָנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי
אָרֶץ מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב : הַהַפְּכֵי הַצּוֹר אֲגַם מִיִּם חֲלַמִּישׁ לְמַעֲנֵנוּ מִיִּם :
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם • אֲשֶׁר גְּאֵלָנוּ וְגְּאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ
מִמִּצְרַיִם • וְהַגִּיעֵנוּ הַלֵּילָה הַזֶּה • לְאֲכֹל בּוֹ מִצֵּה וּמְרוֹר : כֵּן יי
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ • הַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלְרַגְלִים אַחֲרִים • הַפְּאִים
לְקִרְאוֹתֵנוּ לְשָׁלוֹם : שְׁמַחִים בְּכִנּוּן עִירָךְ : וְשִׁשִּׁים בַּעֲבוּדָתְךָ : וְנֹאכֵל

amargaron á sus vidas con servicio duro, con barro, y con adobe, y con todo servicio del campo, a todo su servicio que se sirvieron de ellos, con dureza.

בכל דור En cada generacion y generacion es obligado el hombre amostrarse, como si el propio saliese de Egypto: que assi dize el verso: y denunciaras á tu hijo en el día el esse por dezir: por amor desto hizo .A. á mi en mi salir de Egypto. Que no á nuestros padres solamente redimió el Santo Bendito el, sino tambien á nos redimió: que assi dize el verso: y á nos sacó de alli, para traernos, para dar a nos a la tierra que juró à nuestros padres.

Y levantará cada Uno el vaso hasta dezir que redimió Israel.

לפיכך Por tanto somos obligados a loar, a engrandecer, a alabar, fermosiguar, enaltecer, exaltar, y enxalzar, al que hizo a nuestros padres y a nosotros á todos los milagros los estos: sacónos de servicio a alforià, de sujecion á redempcion, de ansia à alegria, de luto à día festivo, y de tiniebla á luz grande, y diremos delante del, Haleluyah.

הללויה Haleluyah, alabad siervos de .A. alabad a nombre de .A. Sea nombre de .A. bendezido, de aora y hasta siempre. De Oriente del Sol hasta su poniente, alabado nombre de .A. Alto sobre todas gentes .A. sobre los cielos su honra. Quien como .A. nuestro Dios? el enalteciense para estar. El que se abaxanse para ver en los cielos, y en la tierra. Hazien levantar de polvo mendigo: de muladar hara enaltecer dezeoso. Para estár con principes, con principes de su pueblo. Hazien estar mañera de la casa: madre de hijos gozosa, Haleluyah.

בצאת ישראל En salir Israel de Egypto: casa de Jahacob de pueblo barbaro. Fue Jehuda para su santidad: Israel sus podestancias. La mar vio y huyó: el Jarden se bolvió atras. Los montes saltáron como barvezes: collados como hijos de ovejas. Que a ti la mar que huyste? el Jarden que bolviste atras? los montes saltaron como barvezes: collados como hijos de ovejas. Delante el Señor mi temblar la tierra: delante Dios de Jahacob. El convirtien la peña pielago de aguas: pedernal por fuente de aguas.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, que nos redimió, y redimió à nuestros padres de Egypto, y nos llegó a noche esta, para comer en ella cenceña y amargura. Assi .A. nuestro Dios y Dios de nuestros padres, nos llégues a Plazos y a Pascuas otras, para paz: alégres con fabrica de tu

הגדה של פסח

שֵׁם מִן הַזְבָּחִים • וּמִן הַפִּסְחִים • אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבֵּיחַ לְרַצוֹן •
וְנִזְרָה לָךְ שִׂיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתֵּינוּ: וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יי
גֹּאֲלֵי יִשְׂרָאֵל:

ושותין בהיסכה

י רחצה

ואחר כך נוטלין ידיהם ומברכין

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל
נְטִילַת יָדַיִם:

מוציא

ויקח המצה העליונה ומברך • ולא יבצע

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:

ח מצה

ומיד תופש המצה הפרוסה האחרת ומברך

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו • וְצִוָּנוּ עַל
אֲכִילַת מִצָּה:

ואוכל כוית משניהם יחד בהיסכה ונותן לכלם

ט מרור

נוטל החזרת ומטבלה בחרוסת ומברך

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם • אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל
אֲכִילַת מְרוֹר:

ואוכל ונותן לכלם

י בורך

דיקח המצה השלישית השלימה ופורס טפנה וטן החזרת וטבל בחרוסת ואומר

זָכַר לְמִקְדָּשׁ בְּהַלֵּל הַזֶּקֶן דְּאָמַר עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִים יֵאָכְלוּ:

ואוכל בהיסכה ונותן לכלם

יא שלחן יב עורך

וגופרין סעודתן

ciudad, y gozosos en tu servicio: y comamos alli de los carneros y de los sacrificios que sera llegada su sangre sobre pared de tu Ara por voluntad: y loaremos a ti Cantico nuevo, sobre nuestra redencion, y sobre redencion de nuestra alma: Bendito tu .A. que redimió a Israel.

Y beberan recostados.

6. L A V A R.

Y despues lavaran los manos, y diran.

ברוך אתה

Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, que nos santificó con sus encomendanzas, y nos encomendó sobre limpieza de manos.

7. M O S S I H.

Y tomará la Massa de arriba, y no la partira, y dirá.

ברוך אתה

Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, que saca pan de la tierra.

8. M A S S A H.

Y luego tome la otra Massa partida, y diga.

ברוך אתה

Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, que nos santificó con sus encomendanzas, y nos encomendó, sobre comer cenceñas.

Y coma la cantidad de una azeytuna ambos juntos recostados, y de a todos.

9. A M A R G U R A.

Y tomara de la lechuga y lo mojará enel haroset, y dirá.

ברוך אתה

Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, que nos santificó con sus encomendanzas, y nos encomendó, sobre comer amargura.

Y coma y dé a todos.

10. E M B O L V E R.

Y tomara la Massa tercera que está entera y de la lechuga: y lo mojará enel haroset. y dirá.

זכר למקדש

Memoria al santuario como Hilel el viejo, que dixo: sobre cenceñas y amarguras lo comeran.

Y comera recostados y dara a todos.

11. M E Z A. 12. O R D E N A R.

Y senarán.

הגדה של פסח

יד צפון

ולאחר שאכלו נוטל אותה הציה המצה שהיא בצד השלחן ואוכל כית בתוספת ונותן לכלם
וזהו אפיקומין :

ונוטלין ידיהם בלא ברכה (רשות)

יד ברך

וחופס כוס שלישי בידו ומברכין עליי ברכת המזון :

ברכת המזון

אם הם עשרה בני אדם שאכלו באחד אומר המברך

נְבָרֵךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלוֹ : (ועינין) בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלוֹ
וּבִטּוּבוֹ חַיֵּינוּ : (ואם הם שלשה אומר) נְבָרֵךְ שְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלוֹ :
(ועינין) בְּרוּךְ שְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוּבוֹ חַיֵּינוּ : (יחייד) בְּרוּךְ שְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלוֹ
וּבִטּוּבוֹ חַיֵּינוּ :

ויאמר בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ וּבְרוּךְ זְכוֹר לְעוֹלָמֵי עַד :

היחיד מתחיל מכאן :

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַזֶּה אֵת הָעוֹלָם כְּלוּ בְּחַן בְּחֶסֶד
וּבְרַחֲמִים נוֹתֵן לָחֶם לְכֹל בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ וְטוּבוֹ הַגָּדוֹל
תְּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵי יַחְסֵר לָנוּ מִזֶּמֶן תְּמִיד לְעוֹלָם וְעַד כִּי הוּא זֶן וּמְפָרְנֵס
לְכֹל וְשִׁלַּחְנוּ עֲרוּךְ לְכֹל וְהִתְקִין מַחִיָּה וּמִזֶּזֶן לְכֹל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא
בְּרַחֲמָיו וּבְרוּב חֲסִדּוֹ כְּאִמּוֹר פּוֹתֵחַ אֵת יַדְּךָ וּמִשְׁפִּיעַ לְכֹל חַי רְצוֹן
בְּרוּךְ אַתָּה יי הַזֶּה אֵת הַכֹּל :

נוֹדָה לָךְ יי אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וּרְחֻבָּה
בְּרִית וְתוֹרָה חַיִּים וּמִזֶּזֶן עַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ
מִבֵּית עַבְדִּים וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרֵינוּ וְעַל חֲקֵי רְצוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ
וְעַל חַיִּים וּמִזֶּזֶן שֶׁאַתָּה זֶן וּמְפָרְנֵס אוֹתָנוּ וְעַל הַכֹּל יי אֱלֹהֵינוּ אֲנִי מוֹדִים
לָךְ וּמְבָרְכִים אֵת שְׁמֶךָ כְּאִמּוֹר וְאֵכְלָתָ וְשִׁבַּעְתָּ וּבִרְכַתָּ אֵת יי אֱלֹהֶיךָ
עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ : בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאָרֶץ וְעַל הַכֵּיזֶן :

AGADA DE PESAH.

13. GUARDADO.

Y despues que senáron tomara la media massa de abaxo de los mantêles y dara a cada uno la cantidad de una azetuna y comeran, y esto es Aphicomén.

Y lavara los manos sin Bendicion.

14. BENDIZIR.

Y tomara el vaso tercero en su mano y bendizira sobre el, Bendicion de la meza.

BENDICION DE LA MEZA.

Si fueren Diez los que Comieren juntos, Dira el que dixiere la Bendicion.

Bendigamos a nuestro Dios, que Comimos de lo suyo. (*Y Responderan,*) Bendito sea nuestro Dios, que comimos de lo suyo, y con su Benignidad vivimos. (*Siendo Tres, dira el que dixiere la Bendicion.*) Bendigamos al que de lo suyo comimos. (*Y Responderan.*) Bendito sea el que de lo suyo comimos, y por su benignidad Vivimos. (*Y dira el que dixiere la Bendicion.*) Bendito sea el que de lo suyo Comimos, y por su benignidad Vivimos.

(*Y Dira.*)

Bendito sea El, Bendito sea su Nombre, y Bendita sea su memoria para Eterno,

El particular empezara de aqui.

ברוך הוא Bendito Tu .A. nuestro Dios Rey del Mundo que gobiernas el Mundo por Gracia, por Misericordia, y por piedades, el que da pan a toda Criatura, que para siempre es su Misericordia, su grande y continuo bien no nos falte, que no necesitemos del continuo sustento jamas, por que El mantiene y sustenta a todos, y su meza ordenada para todos, y aparejo vivienda y mantenimiento a todas sus Criaturas que crio con sus piedades, y con muchedumbre de sus mercedes como està dicho; Abres tu Mano y hartas a todo vivo de Voluntad. Bendito tu .A. que sustentas a todos.

נודה לך Te Alabaremos .A. nuestro Dios por que hiziste heredar a nuestros Padres, una Tierra Deleitosa Buena y Ancha, por el pacto y la Ley que nos diste, por las Vidas y el sustento que nos concédes, por que nos sacaste de Tierra de Egypto, y por que nos Redemiste de Casa de siervos; por tu Firmamento que cellaste en nuestra Carne, y por los estatutos de tu Voluntad que nos Enceñaste, y por la Vida y por el Sustento, y por que nos mantienes y gobiernas; sobre todo .A. nuestro Dios alabamos y bendizimos tu Nombre como dize el verso, y comeràs y hartartehas, y Bendiziras, a .A. tu Dios por la Tierra la buena que te dio. Bendito tu .A. por la Tierra y por el Sustento.

רחם יי אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל הר ציון משכן כבודך ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו אבינו רענו זוננו פרנסנו וכלכלנו הרויחנו הרנח לנו מהרה מפל צרותינו ואל תצריבנו יי אלהינו לידי מתנות בשר ודם ולא לידי הלואתם שמתנתם מעוטה ותרפתם מרובה אלא לידך המלאה והרחבה העשירה והפתוחה שלא נבוש בעולם הזה ולא נכלם לעולם הבא ומלכות בית דוד משיחך תחזירנה למקומה במהרה בימינו :

כשבת אומר

רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי יום גדול וקדוש הוא מלפניך נשפוט בו ונגנח בו במצות חקי רצונך ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו והראנו בנחמת ציון במהרה בימינו כי אתה הוא בעל הנחמות :

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגע יראה וירצה ישמע ויפקד ויזכר וזכוננו וזכרון אבותינו וזכרון ירושלים עירך וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפלטה ולטובה לחן לחסד ולרחמים ביום חג המצות הזה ביום טוב מקרא קדש הזה לרחם בו עלינו ולהושיענו זכרנו יי אלהינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים טובים בדבר ישועה ורחמים חיים וחינו וחמול ורחם עלינו והושיענו כי אל מלך הנון ורחום אתה :

ברוך אתה יי בונה ברחמי ירושלים אמן :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם לעד האל אבינו מלפנו אדירנו בוראנו גואלנו קדושנו קדוש יעקוב רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל שבכל יום ויום הוא מטיב לנו הוא היטיב לנו הוא ייטיב לנו הוא גמלנו הוא גמלנו הוא יגמלנו לעד חן וחסד ורחמים וריוח והצלה וכל טוב : הרחמן • הוא ישתבח על פסא כבודו : הרחמן • הוא ישתבח בשמים ובארץ : הרחמן • הוא ישתבח בנו לדור דורים : הרחמן הוא קרן לעמו ירים : הרחמן • הוא

רחם יי Apiada .A. nuestro Dios sobre nós, sobre tu pueblo Israel, y sobre la Ciudad de Yerusalaïm, y sobre el Monte de Zion, donde ostentava tu gloria, y sobre el magnifico y santo Templo, que se llamó tu nombre sobre el. Nuestro padre sustentanos, gobiernanos, mantienenos, libranos de nuestras angustias, y no permitas oh Dios nuestro! que necesitemos de las daviadas de los humanos, ni de sus Empréstitos, por que sus daviadas son pocas, pero su repudio es grande; si solo de tu mano la llena, y la ancha, la rica y la abundante, para que no nos avergonzemos en este mundo, ni erubescamos en el tiempo futuro, y el Reyno de la casa de David tu ungido, buelve a su pristino estado, de prisa en nuestros Dias.

En Sabath Dira.

רצה Envolunta .A. nuestro Dios y Escapanos por tus precétos, y por el precéto del Seteno Dia, este Dia de Sabath, que es dia grande y Santo, Holgarèmos y Reposarèmos en èl, como nos encomendaste, ruego, oh Señor! no ayga angustia ni ansia en el dia de nuestro reposo, y muestranos el consuelo de Zion, de priza en nuestros dias. Por que tu eres el dueno, de los consuelos.

אלהינו Nuestro Dios, y Dios de nuestros Padres, suba, venga, llegue, sea aparecida, sea deseada, sea oyda, sea visitada, y se represente nuestra memoria, y la memoria de nuestros Padres la memoria de Yerusalaïm tu ciudad, y la memoria de tu siervo el ungido hijo de David, y la memoria de todo tu pueblo casa de Israel delante de ti, por escapadura, por bien, por gracia, por clemencia, y por piedades en dia de las Cenceñas el este, en Dia festivo llamamiento de santidad el este, para que en èl te apiades de nosotros, y para que nos salves, acuerdate de nos en èl, oh .A. nuestro Dios para bien; y vesitanos en èl para vidas buenas, con palabra de Salvacion y piedades, conduelete de nós, y concedenos tu Gracia, y ten misericordia, y piedad de nosotros, y salvanos, por que tú eres Rey, gracioso, y piadoso.

Bendito tu .A. Edefican Yerusalaïm Amen.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, para Eterno, oh Dios Nuestra fortaleza, nuestro Criador, nuestro Redemptor, nuestro Santo, santo de Jahacob, nuestro Pastor, Pastor de Israel, el Rey benigno que nos beneficio benefica y nos beneficiará, nos Gualardonò nos gualardóna y gualardonarà siempre, por Gracia, por merced, y por Piedades, con anchura y abundancia de todo bien.

El Piadozo, sea alabado en el trono de su Gloria.

El Piadozo, sea alabado en los Cielos y en la Tierra.

El Piadozo, sea alabado por generacion y generaciones.

El Piadozo, corona a su pueblo alzara.

El Piadozo, se glorifique con nosotros, para eternidad de eternidades.

יתפאר בנו לנצח נצחים : הרחמן • הוא יפרנסנו בכבוד ולא בכזוי •
 בהתר ולא באיסור : בנחת ולא בצער : הרחמן • הוא יברך את פעל
 הפית הזה ואת השלחן הזה שאכלנו עליו : הרחמן • הוא יתן שלום
 בינו : הרחמן • הוא ישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו :
 הרחמן • הוא יצליח את דרכינו : הרחמן • הוא ישבור עול הגוים
 מהרה מעל צוארנו : הרחמן הוא יוליכנו קוממיות לארצנו : הרחמן
 הוא ירפאנו רפואה שלמה : הרחמן הוא יפתח לנו את דו הרחבה :
 הרחמן הוא יברך כל אחד ואחד ממנו בשמו הגדול כמו שנתפרכו
 אבותינו אברהם בכל • יצחק מפל • יעקב כל • כן יברך אותנו יחד
 ברכה שלימה וכן יהי רצון ונאמר אמן : הרחמן הוא יפרוש עלינו
 סוכת שלום : הרחמן הוא יטע תורתו ואהבתו בלבנו לבלתי נחטא :
 הרחמן הוא יתינו ויזכנו לימות המשיח ולבנין בית המקדש ולחיי
 העולם הבא : מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו
 לדוד ולזרעו עד עולם : בפירים רשו ורעבו ודורשי יי לא יחסרו כל
 טוב : נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם :
 כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה : מה שאכלנו יהיה לשבעה ומה
 ששתנו יהיה לרפואה ומה שהותרנו יהיה לברכה כדכתיב ויתן
 לפניהם ויאכלו ויותירו כדבר יי : פרוכים אתם ליי עושה שמים וארץ :
 ברוך הגבר אשר יבטח ביי והיה יי מבטחו : יי עוז לעמו יתן יי יברך
 את עמו בשלום :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם • בורא פרי הגפן :

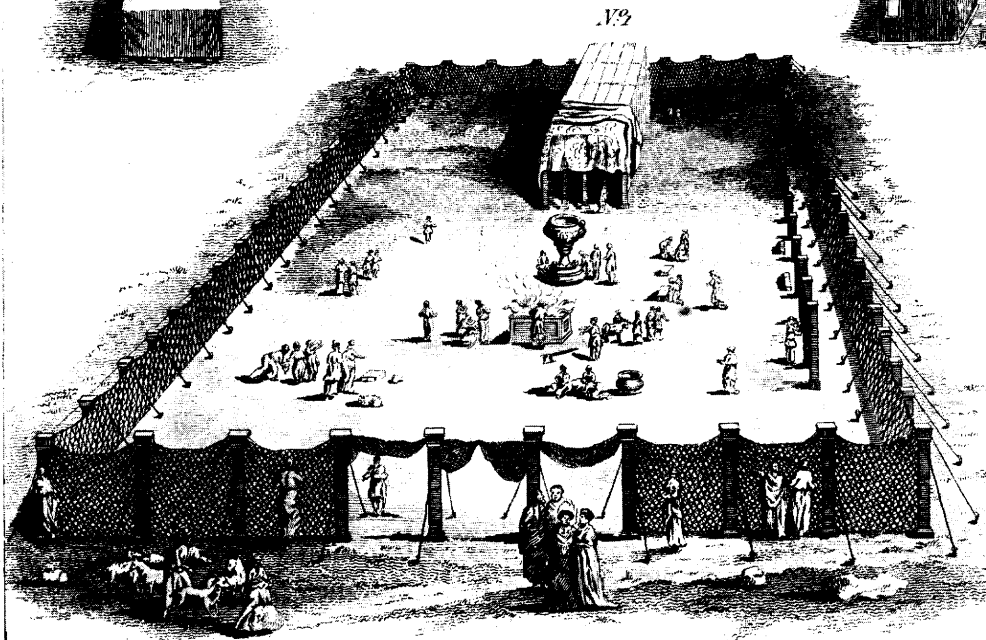
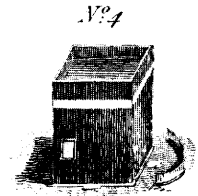
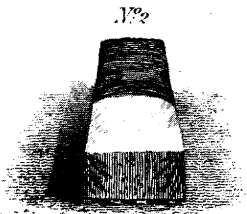
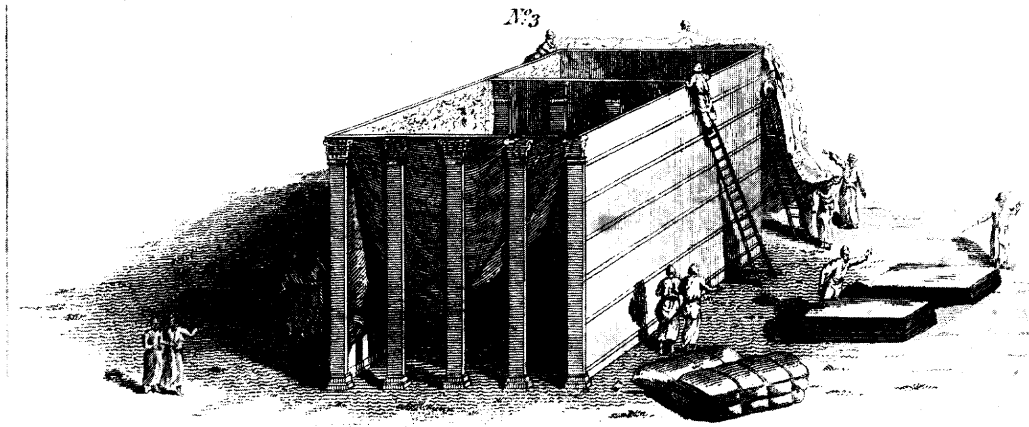
ושותין כהיסכת שמאל

טו הלל

ואחר כך ימוג כוס רביעי ואומר

שפך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך
 לא קראו : כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו :

TABERNACLE in the WILDERNESS.

El Piadozo, nos manténga con honra y no con desprecio, con lícitamiento y no con prohibicion, con reposo y no con angustia.

El Piadozo bendiga al Dueno de la caza la esta, y ala meza la esta que comimos sobre ella.

El Piadozo, conceda paz entre nosotros.

El Piadozo, heche su bendicion y acierto, entodas obras de nuestras manos.

El Piadozo, permita, que prospéren nuestros caminos.

El Piadozo, quiebre el yugo del captiverio, de nuestra serviz.

El Piadozo, nos lleve de prisa, y nos establezca en nuestra tierra.

El Piadozo, nos medezine medezina perfecta.

El Piadozo, nos abra su abundante mano.

El Piadozo, bendiga acada uno de nosotros, con su nombre grande, como fueron benditos nuestros padres, Abraham, Ishac, y Jahacob, en todo, con todo, y por todo, assi nos bendiga a todos juntos, con perfecta bendicion, assi permita, y digamos Amen.

El Piadozo, nos cubra con el abrigo de su paz.

El Piadozo, plante su Ley y su amor en nuestro corazon para que no pequémos.

הרהמן El Piadozo, nos concéda vida, y que merecámos llegar al tiempo del Rey Masiah, y el ver deprisa edeficado el Templo, y las vidas del mundo futuro. El que haze engrandecer Salvaciones de su Rey, y el que haze merced a su unguido, a David y a su succession hasta siempre. Los leoncillos necesitan, y tienen hambre, y los que requieren .A. no les faltará algun bien. Fui mozo, y tambien me envejecí, y no vide justo abándonado, ni que su succession, buscasse pan. Todo el Dia, está a piadando, y prestando, y su succession es por bendicion. Lo que comimos sea suficiente, lo que bevimos nos sirva de medecina, y lo que nos sobró sea por bendicion, como está escrito, y dio delante de ellos, y comieron, y sobròles, como palabra de .A. Benditos seais de .A. Criador del Cielo y de la Tierra; Bendito sea el hombre que se confia en .A. y será .A. su confianza. .A. fortaleza a su pueblo dará .A. bendezirá a su pueblo con la paz.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, crian fruto de la vid.

Y beberan recostados a la mano izquierda.

15. H A L E L.

Y despues hinchira el vazo quarto y dira.

שפוך Vierte tu saña sobre las gentes que no te conocieron, y sobre Reynos que en tu nombre no llamaron: que consumio a Jahacob y a su morada desolaron.

לא לנו יי לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך : למה
 יאמרו הגוים איה נא אלהיהם : ואלהינו בשמים כל אשר חפץ
 עשה : עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם : פה להם ולא ידברו עינים
 להם ולא יראו : אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון : ידיהם
 ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם : כמוהם יהיו עשיהם
 כל אשר בטח בהם : ישראל בטח ביי עזרם ומגנם הוא : בית אהרן
 בטחו ביי עזרם ומגנם הוא : יראי יי בטחו ביי עזרם ומגנם הוא :

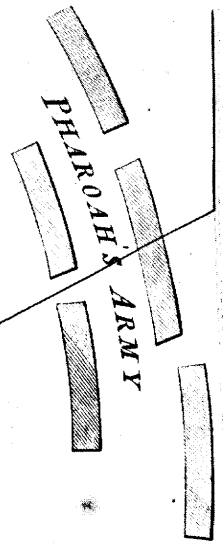
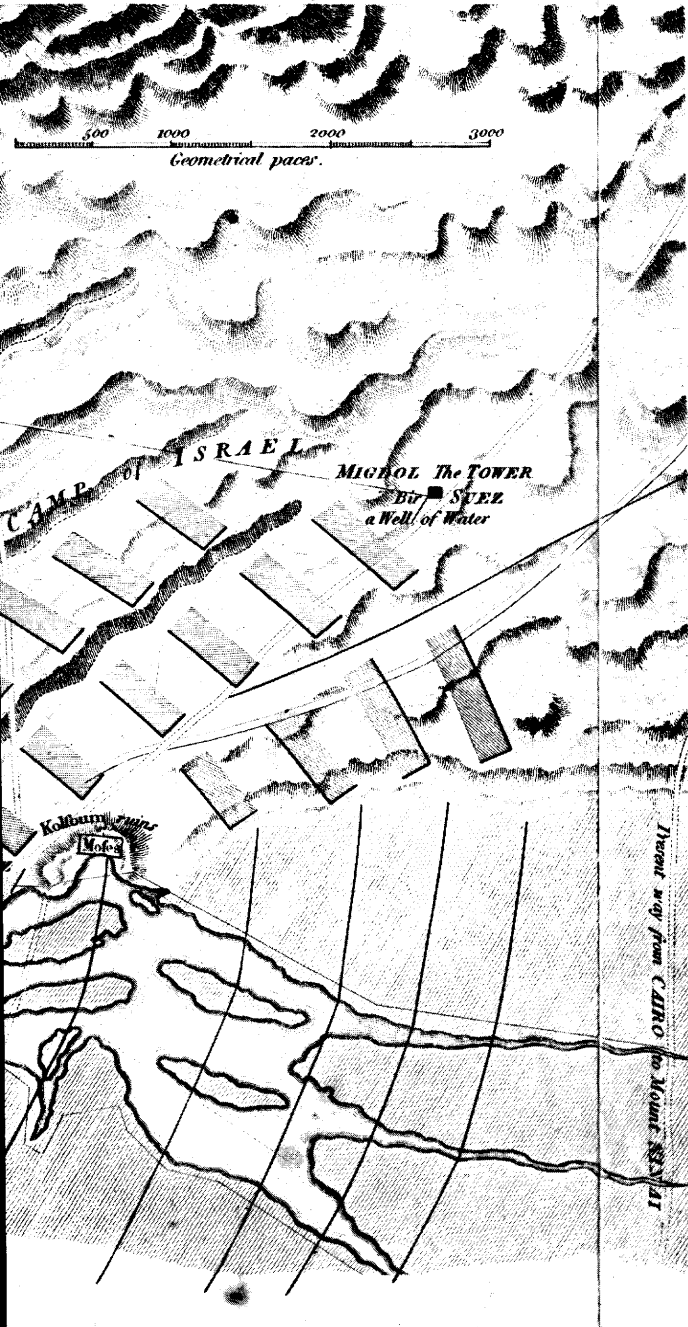
יי זכרנו יברך • יברך את בית ישראל • יברך את בית אהרן : יברך
 יראי יי • הקטנים עם הגדלים : יסר יי עליכם • עליכם ועל פניכם :
 ברוכים אתם ליי • עשה שמים וארץ : השמים שמים ליי • והארץ נתן
 לבני אדם : לא המתים יהללו יה • ולא כל יורדי דומה : ואנחנו נברך
 יה • מעתה ועד עולם יהללו יה :

אהבתי כי ישמע יי • את קולי תחנוני : כי הטה אזנו לי • ובכימי
 אקרא : אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני • צרה וגון
 אמצא : ובשם יי אקרא • אנה יי מלטה נפשי : חנון יי וצדיק •
 ואלהינו מרחם : שמר פתאים יי • דלותי ולי יהושיע : שובי נפשי
 למנוחתי • כי יי גמל עליכי : כי חלצת נפשי ממות : את עיני מן
 דמעה • את רגלי מדחי : אתהלך לפני יי • בארצות החיים :
 האמנתי כי אדבר • אני עניתי מאד : אני אמרתי בחפזי • כל
 האדם כזב :

מה אשיב ליי • כל תגמולוהי עלי : פוס ישועות אשא • ובשם
 יי אקרא : נדרי ליי אשלם נגדה נא לכל עמו : יקר בעיני יי •
 המותה לחסידיו : אנה יי כי אני עבדך • אני עבדך בן אמתך •
 פתחת למוסרי : לך אזפת זבח תודה • ובשם יי אקרא : נדרי ליי
 אשלם • נגדה נא לכל עמו • בחצרות בית יי בתוככי ירושלים •
 יהללו יה :

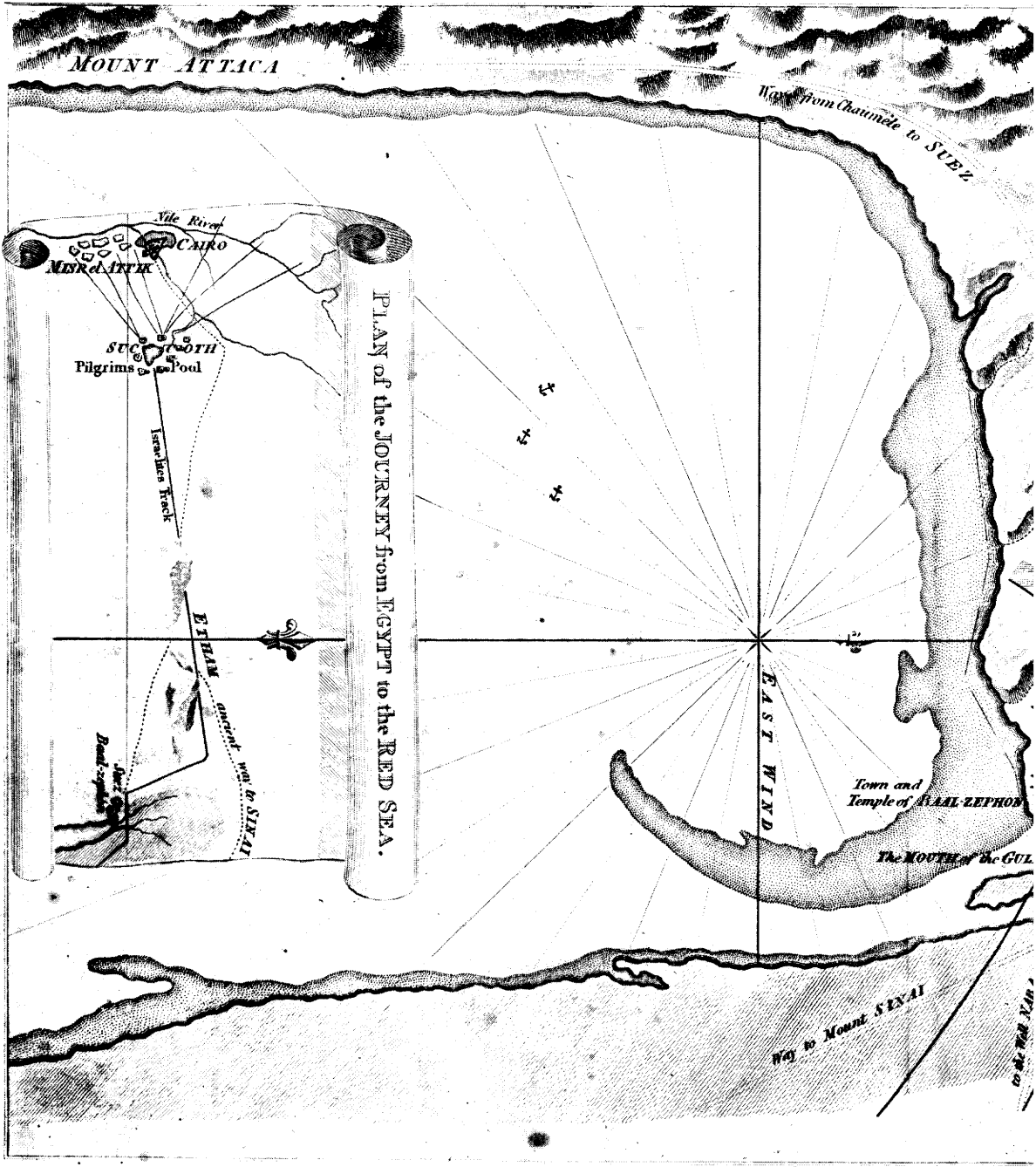
יהללו את יי כל גוים • שפחוהו כל האמים • כי גבר עלינו חסדו •
 ואמת יי לעולם • יהללו יה :

Ancient way from EGYPT to Mount SINAI

the RED-SEA, by the ISRAELITES.

PLAN explanatory of the PASSAGE

לא לנו No a nosotros, .A. no a nosotros, que a tu nombre dà honra por tu merced y por tu verdad. Por que diran las gentes, adonde aora su Dios? mas nuestro Dios en los cielos, todo lo que envolunta haze. Sus figuras plata, o oro, hechura de manos de hombre. Boca a ellos, mas no hablan: ojos a ellos, mas no ven: orejas a ellos, mas no oyen; nariz hay a ellos, mas no huelen. Sus manos, que no palpan, sus pies que no andan, no resuen con su garganta. Como ellos sean sus hazedores, todo el que confia en ellos. O Israel! confiate en .A. su ayuda y su ampàro. O casa de Aharon confiad en .A. su ayuda y su ampàro èl. O temientes de .A. confiad en .A. su ayuda y su ampàro èl.

י זכרנו Y .A. nos acordò, bendiga; bendiga a casa de Israel, bendiga a casa de Aharon. Y bendiga temientes de .A. los pequeños con los grandes. Añada .A. sobre vosotros, sobre vosotros, y sobre vuestros hijos. Benditos vosotros de .A. hazedor de cielos y tierra. Los cielos, cielos de .A. mas la tierra, diò a hijos de hombre. No los muertos alàban a Yah, y no todos los decendientes al silencio. Mas nosotros, bendiziremos Yah desde aora, y hasta siempre, Haleluyah.

אהבתי Yo àmo que oyó .A. a mi voz, mis rogativas. Y que inclino su oreja a mi; por esso en mis dias llamare. Me rodearon dolores de muerte, y angustias de fuessa me hollaron, angustia y ansia halle. Mas por nombre de .A. llame, Ruego .A. escàpa mi persona. Gracioso .A. y justo, y nuestro Dios apiadador. Guardador de simples .A. me enflaquecì, a mi salvarà. Buelve mi anima a tu reposo, porque .A. gualardonó sobre ti. Quando escapaste mi persona de muerte, a mi ojo de lagrima, a mi pie de empujamiento. Me andaré delante de .A. en tierra de los vivos. Yo creì quando dezia, que estava afligido mucho. Pero dixè en mi felicidad todo el hombre miente.

מח אשיב Que bolverè a .A. todos sus gualardónes sobre mi. Vazo de salvaciones alzare, y por nombre de .A. llamaré. Y mis promesas a .A. pagaré, aora defrente de todo su pueblo. Preciada en ojos de .A. la muerte de sus pios. Suplico .A. pues que tu siervo, yo tu siervo hijo de tu sierva; sòltaste a mis ataduras. Te sacrificaré sacrificio de manifestacion, y por nombre de .A. llamarè. Mis promesas a .A. pagaré aora, defrente de todo su pueblo. En patios de casa de .A. dentro de ti Jerusalem, Haleluyah:

הללו Alabad a .A. todas gentes, loaldo todas las naciones. Pues que se mayorgó sobre nosotros su misericordia, verdad de .A. para siempre, Haleluyah.

- הודו ליי פי טוב
- יאמר נא ישראל
- יאמרו נא בית אהרן
- יאמרו נא יראי יי
- פי לעולם חסדו :
- פי לעולם חסדו :
- פי לעולם חסדו :
- פי לעולם חסדו :

מן המצר קראתי יה • ענני במרחב יה : יי לי לא אירא מה יעשה
 לי אדם : יי לי בעזרי • ואני אראה בשנאי : טוב לחסות ביי •
 מבטח באדם : טוב לחסות ביי • מבטח בנדיבים : כל גוים סבבוני •
 בשם יי פי אמילם : סבבוני גם סבבוני • בשם יי פי אמילם : סבבוני
 כדברים דעכו פאש קוצים • בשם יי פי אמילם : דחה דחיתני לנפל •
 ויי עזרני : עזי וזמרת יה • ויהי לי לישועה : קול רנה וישועה באהלי
 צדיקים • ימין יי עשה חיל : ימין יי רוממה • ימין יי עשה חיל : לא
 אמות פי אחיה • ואספר מעשי יה : יסר יסרני יה • ולמות לא נתנני •
 פתחו לי שערי צדק • אבא בם אודה יה : זה השער ליי צדיקים יבאו
 בו : אודך פי עניתני • ותחי לי לישועה : אייר אכן מאסו הפונים •
 היתה לראש פנה : אכן מאת יי היתה זאת • היא נפלאות בעינינו : סאת
 זה היום עשה יי • נגילה ונשמחה בו : זה

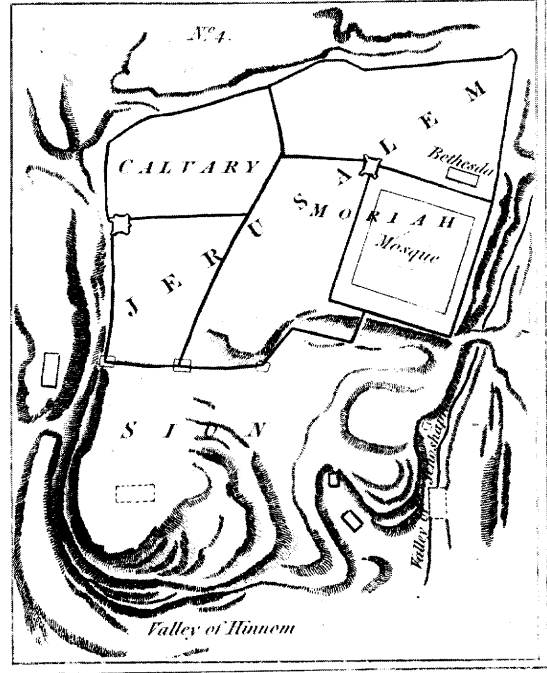
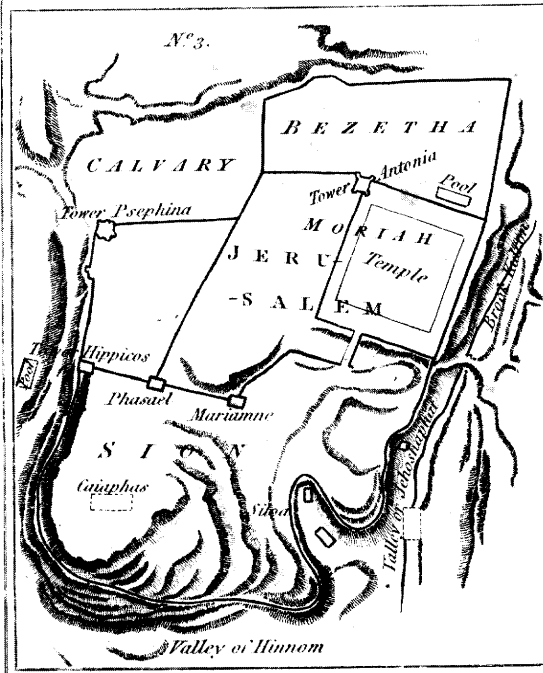
- אנא יי הושיעה נא :
- אנא יי הושיעה נא :
- אנא יי הצליחה נא :
- אנא יי הצליחה נא :

ברוך הבא בשם יי • ברכנוכם מבית יי : ברוך אל יי ויאר לנו אסרו
 חג בעבתים עד קרנות המזבח : אל אלי אתה ואודך • אלהי
 ארומך : אלי הודו ליי פי טוב • פי לעולם חסדו : הודו

וואמר זה שהוא הלל הנדול 8

- הודו ליי פי טוב
- הודו לאלהי האלהים
- הודו לאדני האדנים
- לעשה נפלאות גדלות לבדו
- לעשה השמים בתבונה
- לרוקע הארץ על המים
- פי לעולם חסדו :
- פי לעולם חסדו :
- פי לעולם חסדו :
- פי לעולם חסדו :
- פי לעולם חסדו :
- פי לעולם חסדו :

JERUSALEM at DIFFERENT PERIODS.

הודר Load a .A. que bueno, porque para siempre su misericordia. Diga aora Israel, porque para siempre su misericordia. Y digan aora casa de Aharon, porque para siempre su misericordia. Y digan aora temientes de .A. por que para siempre su misericordia.

מן המצר De la angustia llamé Yah, me respondió con la anchura Yah. .A. por mi, no temeré, que hara a mi hombre? .A. por mi con mis ayudantes, yo véo en mis aborrecientes. Bueno para abrigar en .A. mas que confiar en el hombre. Por esso es bueno para abrigarse en .A. mas que confiar en principes. Todas gentes me rodearon, por nombre de .A. quando los tajáva. Cercaronme tambien me rodearon, por nombre de .A. quando los tajáva. Cercaronme como abejas, fueron apagados como fuego de espinos, por nombre de .A. quando los tajáva. Y empuxando me empuxaron para caer mas .A. me ayudó. Mi fortaleza, y psalmeamiento es Yah, que fue a mi por salvacion. Y voz de cantico y salvacion de tiendas de justos, derecha de .A. haze valor. Derecha de .A. enaltecida, derecha de .A. haze valor. No moriré, mas viviré y contaré hechos de Yah. Castigando me castigo Yah, mas a la muerte no me dió. Abrid por mi puertas de justedad, entraré por ellas, loaré Yah. Esta la puerta de .A. justos entraràn por ella. Loartécé por que me affligiste, mas fuiste a mi por salvacion. Piedra que aborrecieron los fraguadores, fue por cabeza de rincon. De con .A. fue esto, es maravilla en nuestros ojos. Este el dia que hizo .A. nos gozarèmos, y nos alegrarèmos en el.

אנא יי Ruego .A. salva aora. Ruego .A. salva aora. Ruego .A. prospèra aora. Ruego .A. prospèra aora.

ברוך הבא Bendito, el que viene en nombre de .A. nosotros os bendizimos de casa de .A. Dios .A. que hizo alumbrar a nosotros; ligad fiesta, con cuerdas hasta cuernos de la ára. Mi Dios tu, por esso te loaré; mi Dios; te enalteceré. Load a .A. que bueno, por que para siempre es su Misericordia.

Y dira esto que es Halel grande.

הודר Alabad a .A. que es bueno, por que para siempre su misericordia.
 Alabad al Dios de los dioses, por que para siempre su misericordia.
 Alabad al Señor de los señores, por que para siempre su misericordia.
 Al que haze maravillas Grandes solo, por que para siempre su misericordia.
 Al que hizo los Cielos con Entendimiento, por que para siempre su misericordia.
 Al que estendiò la tierra sobre las Aguas, por que para siempre su misericordia.

פי לעולם חסדו :	לעשה אזורים גדלים •
פי לעולם חסדו :	את השמש לממשלת ביום •
פי לעולם חסדו :	את הירח וכוכבים לממשלות בלילה •
פי לעולם חסדו :	למכה מצרים בכזריהם •
פי לעולם חסדו :	ויוצא ישראל מתוכם •
פי לעולם חסדו :	ביד חזקה ובזרוע נטויה •
פי לעולם חסדו :	לגזר ים סוף לגזרים •
פי לעולם חסדו :	והעביר ישראל בתוכו •
פי לעולם חסדו :	ונער פרעה וחילו בים סוף •
פי לעולם חסדו :	למוליד עמו במדבר •
פי לעולם חסדו :	למכה מלכים גדלים •
פי לעולם חסדו :	ויהרג מלכים אדירים •
פי לעולם חסדו :	לסיחון מלך האמרי •
פי לעולם חסדו :	ולעוג מלך הבשן •
פי לעולם חסדו :	ונתן ארצם לנחלה •
פי לעולם חסדו :	נחלה לישראל עבדו •
פי לעולם חסדו :	שפשפלונו זכר לנו •
פי לעולם חסדו :	ויפרקנו מצרינו •
פי לעולם חסדו :	נתן לחם לכל בשר •
פי לעולם חסדו :	הודו לאל השמים •

ואומרים :

נשמת כל חי • תכרה את שמך יי אלהינו • ורוח כל בשר תפאר
 ותרוםם זכרה מלפני תמיד • מן העולם ועד העולם אתה אל
 ומבלעדך אין לנו מלך גואל ומושיע • פודה ומציל ועונה ומרחם
 בכל יעת צרה וצוקה • אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה :
 אלהי הראשונים • והאחרונים • אלוה כל בריות ארון כל תולדות
 המהלל בכל התשבחות • המנהג עולמו בחסד • ובריותיו ברחמים •
 ויי ער לא ינום ולא יישן • המעורר ישנים ותמקיץ נרדמים • מתיה

MOSQUE OF SOLOMON, at JERUSALEM.

Al que hizo las Luminarias Grandes, por que para siempre su misericordia.

Al que constituyo al Sol por dominio del dia, por que para siempre su misericordia.

Y a la Luna y estrellas, para dominios de la noche, por que para siempre su misericordia.

Al que hirio Egypto en sus Primogenitos, por que para siempre su misericordia.

Y que sacò a Israel de entre ellos, por que para siempre su misericordia.

Con mano fuerte, y con brazo tendido, por que para siempre su misericordia.

Al que cortò el Mar Rubio por cortes, por que para siempre su misericordia.

Y que hizo pasar a Israel por medio del, por que para siempre su misericordia.

Y que sacudiò a Parhò y a su Exercito en el Mar Rubio, por que para siempre su misericordia.

Al que llevò a su pueblo por el Desierto, por que para siempre su misericordia.

Al que hiriò Reyes grandes, por que para siempre su misericordia.

Y matò Reyes poderosos, por que para siempre su misericordia.

A Sihon Rey del Emori, por que para siempre su misericordia.

Y a Hog Rey del Bassan, por que para siempre su misericordia.

Y diò su tierra por heredad, por que para siempre su misericordia.

Por heredad a Israel su siervo, por que para siempre su misericordia.

Al que en nuestra baxeza se acordo de nosotros, por que para siempre su misericordia.

Y que nos redimiò de nuestros Angustiadores, por que para siempre su misericordia.

Que dá mantenimiento a toda Criatura, por que para siempre su misericordia.

Alabad al Dios de los cielos, por que para siempre su misericordia.

Y diran.

נשמת Alma de todo vivo, bendizira tu nombre .A. nuestro Dios, y espíritu de toda criatura, glorificarà, y exaltarà tu memoria, nuestro Rey, continuamente; eternamente tu eres Dios, y fueras de ti, no tenemos Rey, Redemptor, y Salvador, que redime, y libra, y responde, y apiada en toda hora de angustia y aprieto; no tenemos Rey, que ayude, y ampàre, sino tu.

אלהי Dios de los primeros, y de los postreros; Dios de todas las criaturas; Señor de todas las producciones; el que es alabado con todo suerte de alabaciones; el que gobierna su mundo con clemencia, y sus criaturas con piedades; y .A. esta despierto, y jamas duerme, ni se adormece, el que despierta dormidos, y

מתים ורופא חולים פוקח עורים • וזוקף כפופים • המשיח אלמים •
והמפענח געלמים • ולך לבדך אנתנו מזדים :

ואלו פינו מלא שירה כים • ולשוננו רנה בהמון גליו ושפתותינו שבת
כמרחבי רקיע • וענינו מאירות בשמש וכירח • וידינו פרושות
כנשרי שמים • ורגלינו קלות באילות • אין אנו מספיקין להודות לך
י אלהינו • ולברך את שמך מלבנו • על אחת מאלף אלפי אלפים •
ורוב רפי רכות פעמים • הטובות נסים ונפלאות שעשית עמנו ועם
אבותינו : מלפנים ממצרים גאלתנו • יי אלהינו מבית עבדים פדיתנו •
פרעב זנתנו • ובשבע כלבלתנו • מהרב הצלתנו • כדבר מלטתנו •
ומחלאים רעים ורפים דליתנו • עד הנה עזרונו רחמיה • ולא עזבונו
חסדיה • על כן אברים שפלגת בנו • ורוח ונשמה שנפחת באפנו •
ולשון אשר שמת בפינו • הן הם יודו ויברכו • וישבחו • ויפארו •
וישוררו • את שמך מלבנו המיד • כי כל פה לך יודה • וכל לשון לך
תשבח • וכל עין לך תצפה • וכל בך לך תברע • וכל קומה לפניה
תשתחוה והלכות יראוה וכל קרב וכליות יזמרו לשמך כדבר שנאמר
כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך : מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון
מגוזלו • שועת עניים אתה תשמע • צעקת הדל תקשיב ותושיע •
וכתוב רגנו צדיקים ביי לישרים נאווה תהלה : בפיי ישרים תתרום •
ובשפתי צדיקים תתברך • ובלשון חסידים תתקדש • ובקרב קדושים
תתהלל : במקהלות רבבת עמך בית ישראל שכן חובת כל היצורים
לפניה יי אלהינו ואלהי אבותינו • להודות • להלל • לשבח • לפאר •
לרומם • להדר • ולנצח • על כל דברי שירות ותשבחות דוד כן ישי
עבדך משחיה :

ובכן ישתבח שמך לעד מלבנו • האל המלך הגדול והקדוש בשמים
ובארץ • כי לך נאווה יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד •
שיר ושבחה • הלל וזמרה • עז • וממשלה • נצח • וגבורה • גדולה •
תהלה • ותפארת • קדושה • ומלכות • ברכות • והודאות • לשמך
הגדול • והקדוש • ומעולם ועד עולם אתה אל :

el que acuerda adormecidos, el que resucita muertos, y medezina enfermos, el que abre ciegos, el que levanta oprimidos, el que haze hablar mudos, el que descubre lo oculto, a ti solamente nos humillamos.

ואלו פינו Y aun que nuestra boca se llenáse de cancion como la mar; y nuestra lengua de musica como el ruido de sus olas; y nuestros labios de alabanza como el extenso de los cielos; y nuestros ojos alumbrasen como el Sol, y la Luna; y nuestras manos fuesen estendidas como las aguilas del ayre; y nuestros pies fuesen tan ligeros como los de las siervas; no fuéramos suficientes para alabarte .A. nuestro Dios, y para bendezir tu nombre, nuestro Rey; por una de mil de miles y millarias de millarias de vezes, por los beneficios, milagros, y portentos, que obraste con nós, y con nuestros Padres. Antiguamente nos redemiste de Egypto .A. nuestro Dios, de casa de siervos nos libertaste; en la hambre nos sustentaste, y en la hartura nos governaste, de la espada nos escapaste, y de la mortandad nos libraste, y de muchas, y malas enfermedades nos eximiste; hasta aqui nos ayudaron tus piedades, y no nos dexaron tus mercedes; por esto los miembros de que nos compusiste, y el espiritu, y alma que nos inspiraste, y la lengua que pusiste en nuestra boca; he ellos confesaràn, bendiziràn, alabaràn, glorificaràn, y cantaràn a tu nombre nuestro Rey, continuamente; por que toda boca te confesarà, y toda lengua te alabarà, y todo ojo te mirarà, y toda rodilla a ti se doblarà, y toda estatura delante de ti, se encorvarà; y los corazones te temeràn, y todas entrañas, y riñones psalmearàn a tu nombre, como està dicho. Todos mis huesos diràn, .A. quien como tu? escapas al pobre del mas fuerte que èl, y al mendigo, y al deseoso, de que le róbale. Clamor de los pobres, tu lo oyes, la exclamacion del pobre, escuchas, y salvas. Y està escrito. Cantad justos de .A. a los rectos es conviniente loor. En boca de rectos seràs enaltecido; y en labios de justos, seràs bendito; y en lengua de pios seràs santificado; y entre santos seràs alavado. En las congregaciones de millarias de tu pueblo casa de Israel, que assi es la obligacion de todos los formados delante de ti, .A. nuestro Dios, y Dios de nuestros padres, el confesar, psalmear, alabar, glorificar, exaltar, reverenciar, y exceder sobre todas las palabras de canciones, y alabaciones de David hijo de Isay, tu siervo, y tu unguido.

ובכן ישתבח Y con esto. Sea alabado para siempre, oh nuestro Rey, Dios grande y santo en los cielos, y en la tierra, que a ti compete .A. nuestro Dios, y Dios de nuestros padres, para siempre, cantico, y loor, alabanza, y psalmeamiento, fortaleza, y dominio, vencimiento, y valentia, grandeza, encomio, y gloria, santidad, y reyno, bendiciones, y alabaciones a tu nombre grande y santo, y desde siempre y hasta siempre tu eres Dios.

הגדה של פסח

יְהַלְלוּךָ יי אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֵׂיךָ וְחַסִּדֶיךָ וְצַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ וְעַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּלֵם בְּרָנָה יוֹרוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ אֶת שֵׁם
כְּבוֹדְךָ כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נְעִים לְזַמֵּר וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתְּחָ
אֵל : בְּרוּךְ אַתָּה יי מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתְּשׁוּבָה אֱמֵן :

ושותין בהיסכת שמאל ואומרים :

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַגִּפְּוֹן וְעַל פְּרֵי הַגִּפְּוֹן וְעַל תְּנוּבַת
הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהִנְהִלַת לְאֲבוֹתֵינוּ
לְאֲכֹל מִפְּרִיָהּ וּלְשַׁבּוֹעַ מִטוֹבָהּ רַחֵם עַל עַמְּךָ וְעַל עִירְךָ וְעַל הַיִּבְלָה
וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁבֵּן כְּבוֹדְךָ וְשִׁמְחָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּיוֹם הַמְּנוּחַ הַזֶּה בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת
הַזֶּה • כִּי אַתָּה טוֹב וּמְטִיב לְכָל • בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי
הַגִּפְּוֹן :

יי נרצה

אם עשה כסדר כל סימן יהיה רצוי :

יְהִי רְצוֹי לְפָנֶי הָאֵל וְכֵן יְהִי רְצוֹן אֱמֵן :

ואחר ד' כוסות לא יאכלו ולא ישתו עד למחר אחר קדוש של שחרית אלא ט"ס בלבד :

ביצד עושין החרוסת

החרוסת נעשה מן שקדים ותאנים ותפוחים ואגוזים והדומים ובשמים מדוכים היטב
ומערבים בו עפרות לבנים שחוקים עד מאד :

המרור הם ה' מיני ירקות ויוצאין ידי חובתן בעליה בשמן לחים ובקלחתן בין לחין בין
יבשים • אבל לא בכושים ולא שלוקין ולא מבושלים :

תם

על ידי הפועל הועציר העוסק במלאכת הקידוש כאמונה נאם הבחור צבי הירש בר יחיאל
מק"ק לונדן :

יהללוך Alabente .A. nuestro Dios todas tus obras, y tus pios, y Justos, que hazen tu voluntad, y tu pueblo casa de Israel todos ellos, con cantico, confiesen, bendigan, alaben, y glorifiquen, al nombre de tu honra. por que a ti es bien el alabar, y a tu nombre es suave el psalmear, y de eternidades tu eres Dios. Bendito tu .A. Rey loado con psalmeamientos, Amen.

Y beberan recostados del lado esquierdo y diran.

ברוך אתה Bendito tu .A. nuestro Dios Rey del mundo, sobre la vid, y sobre fruto de la vid: y sobre renuevo del campo, y sobre tierra cobdiciable buena y ancha, que envoluntaste y hiziste heredar a nuestros padres, para comer de su fruto, y para hartarse de su bien: apiada sobre tu ciudad, y sobre tu palacio, y sobre Zion morada de tu honra. Y alegranos .A. nuestro Dios en dia de (la holganza esta en dia de) Pascua de las Cenceñas este, que tu bueno y benefician a todos; Bendito tu .A. sobre la tierra y sobre fruto de la vid.

16. A C E T O.

Si hizo como orden de cada señal.

יהי רצוני Sea envoluntado delante el Dios y assi sea voluntad, Amen.

Y despues del quarto vazo no comeran ni beberan hasta la mañana despues del Kidus salvo agua solamente.

COMO HAZEN EL HAROSET.

El Haroset se haze de Almendras, Higos, manzanas, y nuezes o semejantes, y especias pizadas bien, y le misturan polvos de Ladrillos muy bien molidos.

La Amargura son 5. Especies de yervas, y salen de obligacion con las ojas siendo frescas; y con el Tronco tanto en frescas como secas, empero no en escaveche, y no saladas y no cozidas.